

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет фінансів
Кафедра податків і фіскальної політики

Мусял Віталій Дмитрович

**МИТНИЙ КОНТРОЛЬ І МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ
ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ**

Спеціальність 8.03050801 – фінанси і кредит
Магістерська програма – фінанси в системі митних органів

Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»

Студент групи ФМОзм-51
Мусял В.Д.

(підпис)

Науковий керівник
к.е.н., доц. Годованець О.В.

(підпис)

Дипломну роботу допущено
до захисту

« ____ » _____ 2014р.

Зав. кафедри
д.е.н., проф. Крисоватий А.І.

(підпис)

Тернопіль - 2014

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕТИНІ МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Сутність та економічне значення митного контролю.....	6
1.2. Особливості митного контролю та митного оформлення транспортних засобів при перетині митного кордону України.....	14
1.3. Організаційно-правові аспекти організації митного контролю транспортних засобів у пунктах пропускання через державний кордон України..	23
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ПРАГМАТИКА І ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ.....	35
2.1. Аналіз основних показників контрольної діяльності митних органів.	35
2.2. Моніторинг процесів митного оформлення транспортних засобів у випадках перетину митного кордону України.....	45
2.3. Дослідження нормативів з охорони праці в сфері митного контролю транспортних засобів та вантажів.....	52
Висновки до розділу 2.....	62
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕТИНІ МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ.....	64
3.1. Зарубіжний досвід проведення митного контролю транспортних засобів при перетині митного кордону.....	64
3.2. Орієнтири вдосконалення та модернізації митного контролю та митного оформлення транспортних засобів під час перетину митного кордону.....	73
Висновки до розділу 3.....	83
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	89
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Митні процедури, що здійснюються під час митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, якими переміщуються громадяни та товари через митний кордон України, мають уніфікований характер і не залежать від країни реєстрації або країни – власника транспортного засобу, країни, з якої прибув цей транспортний засіб, або країни, куди він прямує, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України. Це надає можливості для співробітництва між митними та іншими органами різних країн, а також іншими державними органами, що виконують функції охорони державного кордону України. Митний контроль за міжнародними транспортуваннями товарів здійснюється митними органами у взаємодії з іншими відповідними контрольними службами за спільними технологічними схемами з визначенням часу та послідовності виконання кожною службою своїх безпосередніх обов'язків.

При регулярному міжнародному сполученні такий контроль здійснюється відповідно до розкладу руху. Розклад руху транспортних засобів через митний кордон затверджується Міністерством транспорту України за погодженням із митними органами Міндоходів України та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони державного кордону України. Таке узгодження зумовлено необхідністю раціонального використання державних засобів та коштів.

Поряд з цим, питання захисту митного кордону, особливо ефективності проведення процедур митного контролю та митного оформлення транспортних засобів під час перетину митного кордону України є надзвичайно актуальним у вітчизняних реаліях. З кожним роком в Україні проводяться заходи для підвищення дієвості митного контролю при скороченні митних формальностей. Проте, не зважаючи на здійснені значні кроки у цьому напрямку, за даними міжнародних рейтингів вітчизняне митне адміністрування оцінюється на низькому рівні. Тому подальший системний аналіз дієвості митного контролю в

Україні та пошук шляхів його вдосконалення із використанням досвіду розвинених країн світу є надзвичайно актуальним сьогодні.

Питання митного контролю досліджувалися значною чисельністю вітчизняних та зарубіжних науковців. Вагомий вклад у розгляд цього питання здійснили Бережнюк І. Г., Войцещук А. Д., Герчаківський С. Д., Дем'янюк О. Б., Комзюк В. Т., Крисоватий А. І., Мазур А. В., Морозов О. В., Пахомов С. І., Пашко В. П., Філатов В. В., Ченцов В. В. та інші.

Метою роботи є розгляд теоретико-організаційних основ проведення митного контролю та митного оформлення транспортних засобів при перетині митного кордону України, аналіз основних показників контрольної діяльності митних органів в цій сфері та виявлення основних шляхів її покращення.

Виходячи з мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розкрити сутність та економічне значення митного контролю;
- визначити особливості митного контролю та митного оформлення транспортних засобів при перетині митного кордону України;
- висвітлити організаційно-правові аспекти організації митного контролю транспортних засобів у пунктах пропускання через державний кордон України;
- проаналізувати основні показники контрольної діяльності митних органів;
- провести моніторинг процесів митного оформлення транспортних засобів у випадках перетину митного кордону України;
- дослідити основні нормативи з охорони праці в сфері митного контролю транспортних засобів та вантажів;
- розглянути зарубіжний досвід проведення митного контролю транспортних засобів при перетині митного кордону;
- сформулювати орієнтири вдосконалення та модернізації митного контролю та митного оформлення транспортних засобів під час перетину митного кордону.

Об'єктом роботи виступає система організаційно-правового забезпечення митного контролю в Україні під час переміщення транспортних засобів через державний кордон.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади митного контролю та митного оформлення транспортних засобів як невід'ємної складової митної політики України.

Методологічною основою дослідження виступали Митний кодекс України, Укази Президента України, Постанови Кабінету міністрів України, Накази Міністерства фінансів України та Міністерства доходів та зборів України, статистичні звіти Служби статистики України.

В дослідженні використовувались такі загальнонаукові **методи**: історичний, логічний, системного аналізу, спостереження, метод порівнянь, статистичний та структурний методи.

Теоретичною основою дипломної роботи виступають монографії, публікації вітчизняних науковців у фахових періодичних виданнях, матеріали наукових конференцій, навчальна література та ресурси з мережі «Інтернет».

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані орієнтири вдосконалення митного контролю можуть бути практично застосовані у діяльності митних органів,

Результати дослідження були **апробовані** на II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Соціально-економічні перспективи розвитку України в XXI столітті» (Тернопіль, 2014).

Обсяг роботи становить 108 ст., наведено 10 таблиць, 7 рисунків, 1 додаток та 64 літературних та інформаційних джерела.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕТИНІ МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

1.1. Сутність та економічне значення митного контролю

У наш час митний контроль виступає одним із основних різновидів державного контролю, адже постійне зростання зовнішньої торгівлі та міжнародних зв'язків зумовлює необхідність посилення контролю на кордоні держави. Система митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) спрямована на забезпечення дотримання митно-тарифних і нетарифних заходів, які держава застосовує для захисту життя і здоров'я населення, довкілля, тваринного і рослинного світу, а також у цілях захисту її економічних інтересів. Водночас методи митного регулювання здатні самостійно стимулювати розвиток торговельного співробітництва держави і впливати на розвиток її економіки [1, С.161].

Для розкриття сутності поняття «митний контроль» наведемо його трактування різними сучасними науковцями. Зокрема, А.Мазур визначає митний контроль «як комплекс перевірочних заходів, здійснюваних митними органами в межах своєї компетенції на засадах вибіркової, з ціллю забезпечення додержання норм нормативно-правових актів з питань митної справи й міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку» [2, С.47].

На думку С. Пахомова, митний контроль є підзаконною діяльністю митних органів із забезпечення пропускання транспортних засобів і товарів через митний кордон України у встановленому законом порядку [3, С.11].

В. Філатов трактує митний контроль як процедуру, яка полягає в проведенні посадовими особами митних органів дій, метою яких є забезпечення

дотримання встановлених правил переміщення через митний кордон України товарів, осіб та транспортних засобів [4, С.19].

І. Співак зазначає, що митний контроль – це комплекс перевірочних заходів, здійснюваних митними органами, на засадах вибіркової, з ціллю забезпечення митного законодавства України [5, С.101].

Враховуючи економіко-організаційний зміст категорії митний контроль, І. Бережнюк визначає його як встановлені дії митних органів щодо товарів та транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон, а також осіб, причетних до такого переміщення, для гарантування реалізації митних правил [6, С.15].

Згідно з Митним кодексом України (МКУ), митний контроль - це комплекс заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з ціллю забезпечення додержання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України [7].

Порівнявши зазначене визначення з українським, слід зауважити, що в МКУ дається більш ширше та конкретніше пояснення поняття «митний контроль», що забезпечує його краще розуміння як працівниками митної служби, так і пересічними громадянами.

В інтерпретації Кіотської конвенції митний контроль — це заходи, які використовують митниці для гарантування виконання митного законодавства[8].

Митний контроль є різновидом державного контролю, отже, він має здійснюватися на принципах, характерних для всіх різновидів державної контрольної діяльності, таких як законність, системність, систематичність, дієвість, гласність. Водночас митному контролю властиві й специфічні принципи, що відрізняють його від деяких інших різновидів державного контролю.

Відповідно до чинного законодавства в Україні митний контроль здійснюється на таких загальних принципах:

1. Всезагальності – митному контролю підлягають усі товари та транспортні засоби, які перетинають митний кордон;

2. Прерогатива митних органів щодо проведення митного контролю на основі МКУ і законів України, які регламентують проведення митної справи;

3. Мінімізація митних процедур - застосування мінімуму митних формальностей з ціллю забезпечення додержання законодавства з питань державної митної справи;

4. Використання типових технологічних схем митного контролю при здійсненні митного контролю товарів, транспортних засобів комерційного призначення у пунктах пропускання через державний кордон України;

5. Затвердження розкладу руху транспортних засобів, що здійснюють регулярні міжнародні транспортування, центральним органом виконавчої влади, що здійснює формування та реалізацію державної політики у сфері транспорту, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту державного кордону;

6. Взаємодія митних органів з учасниками зовнішньоекономічної діяльності, уповноваженими економічними операторами, іншими особами, діяльність яких пов'язана із проведенням зовнішньої торгівлі, та з їх професійними об'єднаннями (асоціаціями) [7].

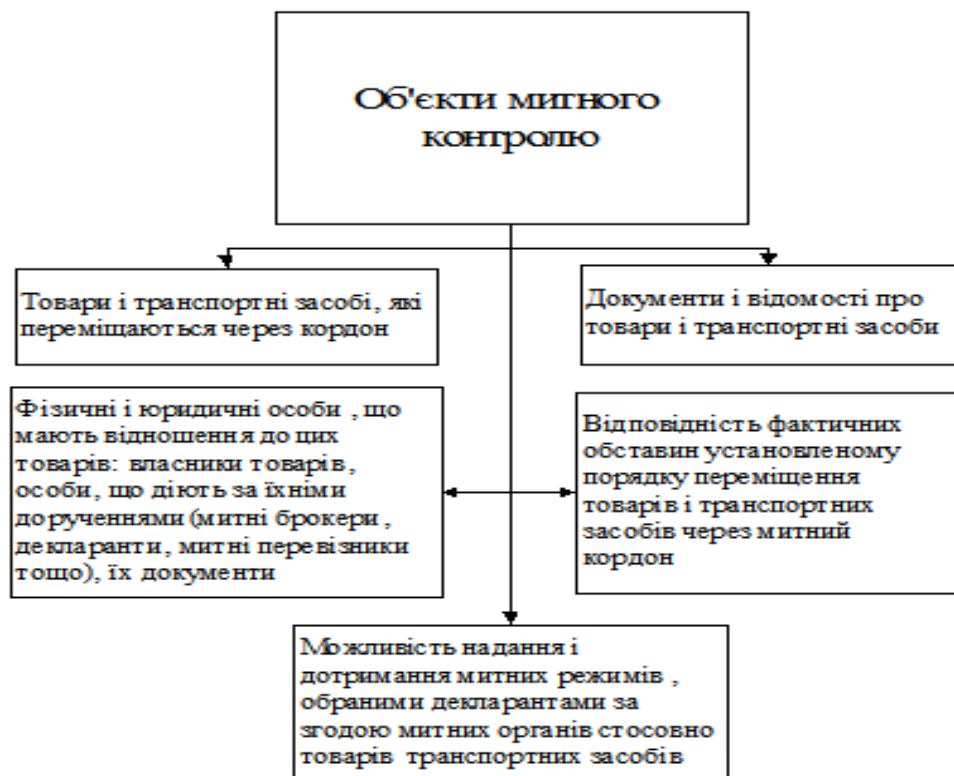
Також зазначимо, що у процесі проведення митного контролю реалізуються важливі функції митних органів:

- забезпечення дотримання митними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та фізичними особами законодавства України, контроль за виконанням якого покладено на митні органи;
- застосування заходів із захисту законних прав юридичних і фізичних осіб у галузі митної справи;
- захист економічних інтересів та економічної безпеки України в межах встановленої компетенції;

- проведення валютного контролю;
- збирання митних платежів;
- розробка технології контролю та забезпечення дозвільного порядку переміщення товарів та транспортних засобів через митний коридор;
- безпосереднє проведення митного контролю та розробка митних режимів з ціллю спрощення митних процедур, гуманізація митного контролю та створення умов для нормального товарообміну [9].

Оскільки держава першочергово зацікавлена в реалізації зовнішньої і внутрішньої економічної, фінансової, податкової, зовнішньоторговельної, митної, військової політики, а також політики в галузі забезпечення державної, економічної та інших різновидів безпеки, вона здійснює відповідні заходи не тільки з надання прав усім учасникам ЗЕД, але й із забезпечення сумлінного виконання ними покладених на них обов'язків [10], у т. ч. за допомогою митних органів, що здійснюють митний контроль і митне оформлення. Об'єкти митного контролю зображені на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Характеристика об'єктів митного контролю

Джерело: складено автором на основі [10]

Суб'єктами митного контролю є система митних органів, посадові особи, що виконують функції представників влади у взаємовідносинах з учасниками ЗЕД, пов'язані з переміщенням через митний кордон товарів і послуг, а також транспортних засобів, з іншими особами, що перетинають митний кордон і переміщують особисті речі.

Суб'єкти митного контролю наділені встановленою компетенцією (сукупністю прав і обов'язків) на виконання конкретних дій, пов'язаних з підготовкою інформаційної основи для перевірки додержання учасниками ЗЕД та іншими особами вимог митного законодавства, підготовки, прийняття і реалізації рішень за фактами, встановленими у процесі такої перевірки.

На сьогодні митний контроль здійснюється у формах, що передбачені ст.335 чинного МКУ, де встановлено, що митний контроль здійснюється службовими особами митниці шляхом:

- 1) перевірки документів та відомостей, які відповідно до статті 335 цього Кодексу надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;
- 2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);
- 3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- 5) проведення огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою відповідно до цього Кодексу та інших законів України покладено на митні органи;

- 6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;
- 7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;
- 8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих митному органу [7].

Новаціями є такі форми як направлення запитів до іноземних органів для підтвердження автентичності документів та документальні перевірки дотримання вимог митного законодавства України (так званий пост-аудит). Це розширює повноваження посадових осіб митних органів щодо проведення контрольної діяльності. Найбільш запитуваними є такі напрями організації державного фінансового контролю, здійснюваного митною службою при виконанні функції адміністратора доходів бюджету, як контроль митної вартості, управління ризиками, митний контроль після випуску товарів. Митні органи з ціллю поліпшення ефективності діяльності мають активно впроваджувати, використовувати та вдосконалювати систему оперативного моніторингу форм митного контролю, що дозволить визначити їх ефективність і розробити дієвий механізм впливу на процеси митного контролю [11, С.163].

Порядок проведення митного контролю визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до норм чинного законодавства.

Необхідно розуміти, що залежно від форми митного контролю виділяють:

- перевірку необхідних для досягнення мети такого контролю документів на товари та транспортні засоби (документальний контроль). Документальний митний контроль проводиться шляхом перевірки документів на товари і транспортні засоби. При цьому документи вивчаються з ціллю встановлення їх

відповідності встановленим вимогам. Як правило, документальний контроль проводиться перед оглядом товарів і транспортних засобів. Самі документи можна поділити на транспортні, митні, торгові та інші, що необхідні для митного контролю;

- огляд товарів і транспортних засобів (фактичний контроль);
- догляд товарів і транспортних засобів (фактичний контроль). Догляд - адміністративна процедура, яка полягає у фактичній перевірці товарів і транспортних засобів з ціллю виявлення законності їх переміщення через митний кордон, попередження ввезення заборонених предметів, виявлення таємного переміщення товарів, визначення найменування товарів, їх ціни і кількості. Метою догляду є виконання таких завдань: встановлення законності переміщення через митний кордон об'єктів митного контролю; виявлення товарів і транспортних засобів без документів; виявлення заборонених для ввезення чи вивезення товарів, а також товарів, які переміщуються у спеціальному порядку (культурні цінності); встановлення тарифного найменування товару, його кількості, ціни та якості;
- передогляд транспортних засобів та інших предметів може проводитися за наявності підстав вважати, що переміщувані через митний кордон транспортні засоби, товари та інші предмети містять контрабанду або є самі контрабандою [3, С.8].

Надзвичайно вагомим засобом до спрощення взаємовідносин між суб'єктами ЗЕД та митними органами України є наведений конкретний список документів та відомостей, необхідних до подання для проведення митного контролю. У списку міститься вичерпний перелік документів та відомостей при здійсненні перевезень різними видами транспорту, що полегшує діяльність суб'єктів ЗЕД та процедури митного оформлення (табл. 1.1).

Документи та відомості необхідні для митного контролю

Вид транспорту	Документи та відомості необхідні до подання митного контролю
автомобільний транспорт	а) документи на транспортний засіб, зокрема ті, що містять відомості про його державну реєстрацію (національну належність); б) транспортні (перевізні) документи (міжнародні товаротransпортні накладні); в) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності); г) комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозяться; ґ) відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки; д) найменування товарів; е) вага бруто товарів (у кілограмах) або об'єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів.
водний транспорт	а) генеральна декларація, що містить, зокрема, найменування та опис судна, відомості про його реєстрацію та національну належність, прізвище капітана, прізвище та адресу суднового агента; б) декларація про вантаж; в) декларація про припаси (суднові припаси); г) декларація про особисті речі екіпажу судна; ґ) суднова роль, що містить відомості про кількість і склад членів екіпажу під час прибуття і відправлення судна; д) список пасажирів, що містить відомості про пасажирів під час прибуття і відправлення судна; е) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності); є) транспортні (перевізні) документи на товари (за наявності); ж) комерційні документи (за наявності) на товари та відомості про розміщення товарів на борту судна; з) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, ввезення яких на митну територію України заборонено або обмежено; и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів.
повітряний транспорт	а) стандартний документ перевізника, передбачений укладеними відповідно до закону міжнародними договорами в галузі цивільної авіації (генеральна декларація); б) документи, що містять відомості про товари, які перевозяться на борту (вантажні відомості, авіаційні вантажні накладні); в) документ, що містить відомості про припаси (бортові припаси) та про кількість припасів (бортових припасів), завантажених на борт судна та вивантажених з нього; г) транспортні (перевізні) документи; ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозяться; д) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності); е) відомості про знаки національної належності та реєстраційні знаки судна, номер рейсу, маршрут польоту, пункт вильоту та пункт прибуття судна; є) відомості про найменування підприємства (організації, установи), що експлуатує судно, та кількість членів екіпажу; ж) список пасажирів із зазначенням їх кількості на судні; відомості щодо багажу пасажирів (пасажирська відомість); з) найменування товарів, номери вантажних накладних, кількість місць за кожною накладною, пунктів завантаження та пунктів вивантаження товарів; и) відомості про наявність (відсутність) на борту судна товарів, ввезення яких на митну територію України заборонено або обмежено; і) відомості про наявність (відсутність) на борту судна небезпечних товарів, зброї, боєприпасів.

залізничний транспорт	а) транспортні (перевізні) документи; б) передатну відомість на залізничний рухомий склад; в) документ, що засвідчує наявність припасів (за наявності припасів); г) визначений актами Всесвітнього поштового союзу документ, що супроводжує міжнародні поштові відправлення (за їх наявності); ґ) комерційні документи (за наявності їх у перевізника) на товари, що перевозяться.
трубопровідний транспорт та лінії електропередач	а) зовнішньоекономічний договір (контракт) або інші документи, що підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження товарами; б) акт прийому-передачі товарів або довідка, що підтверджує кількість товарів; в) комерційні та супровідні документи (за наявності їх у власника трубопровідного транспорту, лінії електропередачі) на товари, що переміщуються через митний кордон України, а на момент митного оформлення - рахунок-фактуру; г) найменування та адреса відправника товарів; ґ) найменування та адреса отримувача товарів; д) документи (дозволи, сертифікати), що підтверджують показники товару.

Джерело: складено автором на основі [7].

1.2. Особливості митного контролю та митного оформлення транспортних засобів при перетині митного кордону України

Особливості митного оформлення окремих товарів, що ввозяться громадянами на митну територію України для вільного обігу, визначено ст. 377 Митного кодексу. Зокрема:

1. Товари за товарними позиціями 8701 – 8707, 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, які підлягають державній реєстрації, при ввезенні громадянами на митну територію України або надходженні на митну територію України на адресу громадян у несупроводжувальному багажі або вантажних відправленнях для вільного обігу незалежно від їх вартості підлягають письмовому декларуванню та митному оформленню з оподаткуванням ввізним митом за повними ставками Митного тарифу України, акцизним податком та податком на додану вартість за ставками, встановленими Податковим кодексом;

2. Транспортні засоби, що були зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземних держав та ввозяться в Україну для вільного обігу, мають бути зняті з обліку в цих органах;

3. Транспортні засоби, що ввозяться громадянами на митну територію України для вільного обігу, підлягають обов'язковій сертифікації у випадках, установлених законодавством для підприємств. Документи, що засвідчують

відповідність таких ТЗ вимогам технічних регламентів та національних стандартів, подаються органам Міндоходів України під час митного оформлення цих товарів з ціллю вільного обігу;

4. Ввезені громадянами на митну територію України для вільного обігу ТЗ, що підлягають державній реєстрації уповноваженими органами України, забороняється відчужувати або передавати у володіння, користування чи розпорядження іншим особам до проведення державної реєстрації цих ТЗ;

5. З ціллю запобігання незаконному обігу транспортних засобів на території України між центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, та державними органами з безпеки дорожнього руху здійснюється автоматичний обмін інформацією про транспортні засоби, що перетинають державний кордон України, стосовно митного оформлення та державної реєстрації таких транспортних засобів.

Правила митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються громадянами від митний кордон України, щоб надалі ще затверджено набагато раніше, в порівнянні з цим наказом Держмитслужби України від 17.11.2005 р. № 1118 «Про затвердження правил митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, переміщуються громадянами з митний кордон України» [12] .

При ввезенні ТЗ на митну територію України, володар або уповноважена личина надає уповноваженій посадовій не личить митниці Міндоходів України, у зоні діяльності якої не розташований частина пропуску через державний кордон України, ТЗ для проведення митного огляду та подає оригінали та ксерокопії таких документів (п. 7 розділу з першого абцуг правила митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються на певних умовах громадянами від митний кордон України) :

- підтверджують право власності на ТЗ або користування ним (у тому числі з правом розпорядження);

- реєстраційних (технічних) документів на ТЗ якщо він перебував на обліку в реєстраційному органі іноземної держави чи України) з відмітками про зняття ТЗ з обліку , не те такі документи видаються реєстраційним органом ;
- підтверджують мати право на надання пільг з оподаткування (в при разі митного оформлення ТЗ з наданням таких пільг) ;
- паспортних та інших документів , визначених законодавством України та міжнародними договорами України , що дають мати право на перетин державного проведи кордону , та / або паспорта громадянина (свідоцтво образу з відміткою про душа не на місці проживання); як чи іншого документа про постійне (тимчасове) життя в Україні або за кордоном тощо ;
- дізнаватися про ідентифікаційний номер громадянина (за присутність) .

У принагідно по необхідності рішення щодо визначення вік виготовлення ТЗ , класифікації згідно з УКТ ЗЕД , митної вартості посадова личина митниці Міндоходів України треба бути шукати :

- митні документи країни придбання ТЗ;
- сервісну книжку ;
- експертний висновок ;
- фотографії;
- технічну документацію.

ВласникТЗ - це особа, яка відповідно до законодавства України о марна право власності на ТЗ , що підтверджується документально.

Документи, що підтверджують право власності на ТЗ , встановлено п. 2 розділу з першого Абзацу Правил митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України , а тобто :

1 . Придбані (отримані) у громадян чи підприємств - засвідчені нотаріально в країні придбання або в консульських установах чи посольствах України договори купівлі -продажу , міни чи дарування тощо ;

2 . Придбані у підприємств - оформлені на відповідних бланках і завірені книга за сімома печатками цих осіб чи інших організацій та установ оригінали рахунків , чеків , рахунків- фактур , інвойсів , інших документів. У цих документах , крім чеків , за формою відповідного бланка повинні вказуватися дата продажу , кімната шасі (рами) , кузова (або ідентифікаційний частина) , двигуна ТЗ , його модель і рік виготовлення , а й прізвище , ім'я , по батькові особи немає , якої продано ТЗ;

3 . Технічні паспорти , технічні талони , сервісні книжки , реєстраційні свідоцтва та інші документи на ТЗ , видані уповноваженими органами країни придбання , із зазначенням власника транспортного засобу оформлення ТЗ , що ввозяться громадянами для вільного обігу на митну територію України , проводиться митницею за речі постійного проживання або тимчасового бути таких громадян.

Не підлягає пропуску з митний кордон України ТЗ:

- номер кузова (або ідентифікаційний кімната) , шасі (рами) або двигуна якого знищено , підроблено або не підходящий записи в реєстраційних документах ;
- ввозиться в Україну громадянином для вільного обігу, не знятий з обліку в реєстраційних органах країни придбання або іншої країни ;
- вивозиться за межі України громадянином для вільного обігу, не знятий з обліку в підрозділах МВС України , які відповідно до законодавства України вповноважені виконувати державну реєстрацію та зняття з обліку ТЗ ;
- ввезення якого в Україну заборонено згідно із законодавством або на який відсутні документи , що підтверджують мати право власності на ТЗ або користування ним (у тому числі з правом розпорядження);

- ввезеного в Україну для вільного обігу й за який не сплачено податки і приготування підлягають сплаті при переміщенні ТЗ від митний кордон України ;
- знятий з обліку , увозиться задатися метою транзиту і на який не оформлено гарантії доставки ТЗ до митного органу призначення.

У разі виявлення ознак порушень митних правил посадова особа митного органу, що здійснює митний контроль та митне оформлення ТЗ , є примусові заходи відповідно до законодавства України з питань митної великий звір на малі справи .

ТЗ, які не пропущені через митний кордон України внаслідок установлених заборон чи обмежень на їх ввезення в Україну , а й несплати встановлених податків і зборів , що підлягають вивезенню з території України або передачі на будову митного органу оформлення для зберігання відповідно до Митного кодексу України .

Декларування ТЗ проводиться стати власником (уповноваженим осоромитися митниці , у зоні діяльності якої завжди або поки проживає володар транспортного засобу , шляхом подання митної декларації на бланку весь адміністративного документа набридати і відзначити , що на кожний транспортний ліки оформляється окрема митна звістка встановленого законодавством зразка крім того причинність , відповідно до п. 8 до положення риз про митних деклараціях , затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 450 [14] , під тоді переміщення (пересилання) товарів від митний кордон України громадянами митна декларація на бланку весь адміністративного документа заповнюється в принагідно , коли-небудь такі товари згідно з Митним кодексом і зазначеним Положенням декларуються з поданням митної декларації , передбаченої законодавством України для підприємств , а а також для декларування товарів (у тому числі ТЗ особистого користування) , що ввозяться на митну територію України та підлягають державній реєстрації відповідно до законодавства . Церемонія запалення митних декларацій на бланку весь адміністративного документа затверджена

наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 651 « Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку все до єдиного адміністративного документа » [15] .

При ввезенні (переміщенні) ТЗ на митну територію України застосовується забезпечення сплати митних платежів фінансовою гарантією , передбачено розділом X Митного кодексу (зокрема , грошова аристократія гарантія) статут виконання митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень затверджено наказом Міністерства фінансів України від 09.10.2012 р. № 1066 «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні транзитних переміщень разом з тим при ввезенні на митну територію України ТЗ для вільного обігу міщанин а також не має підстави могли оформити в митниці Міндоходів України по речі проживання попередню декларацію . Споживати перерахувати майно на заслужений крім митниці Міндоходів України для забезпечення сплати митних платежів.

Оформлення попередньої декларації ймовірно за умови подання митниці Міндоходів України повної інформації про ТЗ , а саме:

- тип ,
- зразок і якість ,
- колір ,
- рік виготовлення і дата славний реєстрації ,
- ідентифікаційний номер ,
- частина кузова , шасі (рами) , двигуна ,
- величина двигуна (куб. см).

Для проведення контролю за ввезенням ТЗ на митну територію України з митниці точка відправлення на кордоні в митницю призначення , у зоні діяльності якої зазавжди проживає (поки знаходиться) його господар , використовується попередня митна декларація або митна оголошення в митному режимі транзиту , оформлена в установленому порядку.

Також зазначимо, що структура десятизнакового цифрового кодового позначення товарів в УКТ ЗЕД включає код групи (перші два знаки), товарної

позиції (перші чотири знаки), товарної підпозиції (перші шість знаків), товарної категорії (перші вісім знаків), товарної підкатегорії (десять знаків). Товари за товарними позиціями 8701 – 8707, 8711 та 8716 відображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика товарів за товарними позиціями 8701 – 8707, 8711 та 8716

Код товару	Найменування товару
8701	Трактори (за винятком тракторів товарної позиції 8709);
8702	Моторні транспортні засоби, призначені для транспортування 10 осіб і більше, включаючи водія;
8703	Автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби, призначені головним чином для транспортування людей (крім моторних транспортних засобів товарної позиції 8702), включаючи вантажопасажирські автомобілі-фургони та гоночні автомобілі;
8704	Моторні транспортні засоби для транспортування вантажів;
8705	Моторні транспортні засоби спеціального призначення, крім призначених головним чином для транспортування людей або вантажів (наприклад, автомобілі вантажні для аварійного ремонту, автокрани, автомобілі пожежні, автобетonomішалки, автомобілі прибиральні для доріг, автомобілі поливомийні, автомобілі-майстерні, радіологічні автомобілі);
8706 00	Шасі з установленими двигунами для автомобілів товарних позицій 8701 — 8705;
8707	Кузови (включаючи кабіни) для моторних транспортних засобів товарних позицій 8701 — 8705;
8709	Транспортні засоби вантажні, самохідні без підіймальних або навантажувальних пристроїв, які використовуються на заводах, складах, у портах або в аеропортах для транспортування вантажів на короткі відстані; тягачі, що використовуються на залізничних платформах, їх частини;
8711	Мотоцикли (включаючи мопеди) та велосипеди з допоміжним двигуном, з колясками або без них; коляски;
8716	Причепи та напівпричепи; інші несамохідні транспортні засоби; їх частини.

Джерело: складено автором на основі [13].

Поряд з цим необхідно констатувати, що сам автотранспортний засіб, що використовується при переміщенні товарів через митний кордон України, не вимагає окремої митної декларації, якщо товари, які перевозяться у ньому, задекларовані.

Дані про такий автотранспортний засіб вносяться до митної декларації, що оформлюється на товари, до книжки міжнародного дорожнього перевізника (МДП), передбаченої Митною конвенцією про міжнародне транспортування товарів з використанням книжки МДП 1975 рік, товарно-транспортних накладних, дорожніх аркушів та інших супровідних документів, визначених законом Ст. 147 МКУ) [7].

Порожні транспортні засоби й авто, що перевозять пасажирів, декларуються при перетині митного кордону України або в митному органі, розміщеному за місцем знаходження власника транспортного засобу.

Відповідно до митного законодавства, декларування - це надання у встановленій формі (письмовій або усній) точних відомостей про товари й транспортні засоби, мету їх переміщення через державний кордон України, необхідних для митного контролю й оформлення.

Якщо товар увозиться на територію України, то митний контроль і митне оформлення таких товарів і транспортних засобів здійснюється після проведення прикордонного контролю.

Якщо ж товар вивозиться, то митний контроль і митне оформлення!* здійснюється до початку прикордонного контролю.

Можливо, виникне необхідність контролю товару й транспортного засобу іншими органами державної влади, які проводять такий контроль у пункті пропускання. Тоді ці органи повинні проводити контроль спільно.

Митне оформлення товарів і транспортних засобів, які переміщуються через державний кордон України, проводиться тільки в зонах митного контролю.

На практиці може виникнути ситуація, коли митницею буде відмовлено в митному оформленні або пропускання товарів на митну територію України.

Для цього повинні бути обґрунтовані причини. При відмові в пропускання товарів митний орган видає особі, що займається переміщенням товарів або транспортних засобів, картку відмови в митному оформленні, де обов'язково мають бути зазначені причини відмови.

Уповноважена особа подає в митний орган відповідні документи, перераховані на початку даної публікації. І це є підставою для проведення митного контролю й митного оформлення товарів і транспортних засобів.

Щоб зареєструватися, перевізник або уповноважена особа подає товаросупроводжувальні документи. Після-того, як реєстрація завершилася, на документах проставляється штамп "Під митним контролем". Потім здійснюють перевірку документів на комплектність, наявність всіх необхідних дозвільних документів. Проводиться загальний огляд транспортного засобу, а також перевіряється цілісність митного забезпечення.

Якщо, відповідно до законодавчих норм, товари й транспортні засоби підлягають Іншим видам контролю, крім митного, то посадова особа митного органа зобов'язана надати перевізникові або уповноваженій особі всі документи, необхідні для проведення цих різновидів контролю.

Закінчується митний контроль і митне оформлення товарів і транспортних засобів, які переміщуються через державний кордон тільки після проведення всіх різновидів контролю, передбачених законодавством України для даного виду товарів [16].

Митний орган має право на проведення огляду товарів і транспортних засобів, які перебувають під митним контролем. Після цього складається акт про проведення такого митного огляду.

Повторний огляд товарів і транспортних засобів може бути здійснений за рішенням керівника митного органа або його заступника, якщо в них виникнуть сумніви щодо законності переміщення певних товарів і послуг через митний кордон України. Огляд і повторний огляд проводяться тільки в присутності особи, що переміщує їх через митний кордон України, або ж відповідального за збереження вантажу під митним контролем (ст. 55 МКУ) [7].

Після завершення контролю митний орган стягує податки й збори, встановлені законодавством.

1.3. Організаційно-правові аспекти організації митного контролю транспортних засобів у пунктах пропускання через державний кордон України

Митне законодавство було та залишається дуже мобільною галуззю законодавства, причому із змінами як еволюційного, так і революційного характеру. Це значною мірою обумовлюється як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, які в сучасний час також зазнають значних змін. Особливо значимим є вплив зовнішніх факторів (міжнародні митні норми, правила та стандарти, практика їх застосування), які обумовлені глобалізацією світової економіки та торгівлі.

Розвиток законодавства, що регулює діяльність вітчизняних митних органів, аналогічний до основних періодів розвитку державності України. Політичний, соціальний, геополітичний розвиток держави напряму впливає на формування митних органів та митного законодавства зокрема. Розглядаючи історичний розвиток митного законодавства в Україні зауважимо, що джерелами інформації щодо митної справи давніх періодів виступають літописи, літературні пам'ятки, інші історичні джерела.

Слід зазначити ретроспективність досліджуваного явища. Що проявляється в тому, що в часи Київської Русі велась активна митна політика. Були встановлені розміри митних податків (прообрази тарифів) на товари, що привозились з різних країн. З початку XIII ст. стягнення мита здійснювалось вже не тільки з певної кількості продуктів, а й залежно від їх цінності. Вважається, що перші історичні згадки про застосування мита на території стародавньої української держави дають змогу відзначити відсутність правового регулювання стягування мита (з огляду на сучасне розуміння цього

процесу), адже митні збори сплачувались на підставі існування митних звичаїв, навіть залежали від волевиявлення окремих осіб. Проте з подальшим історичним розвитком України виникла потреба законодавчого регулювання діяльності митних органів на території усїєї держави, а також законодавчого визначення розмірів митних зборів [17, С.28].

У польській державі, у складі якої знаходились західноукраїнські землі з 1921 р., законодавчою відповіддю на потребу проведення заходів щодо охорони кордонів стало розпорядження Міністерства фінансів «Про організацію митної охорони» від 31 серпня 1927 р., яке сформувало завдання та мету митної охорони, її структуру, обов'язки та права керівного складу.

Що стосується частини території України, яка знаходилася у складі СРСР, то на початку 20-х рр. ХХ ст. з'явився перший радянський кодифікований акт у галузі митної справи – Митний статут Союзу РСР 14 грудня 1924 р. 5 травня 1964р. прийнятий новий Митний кодекс СРСР. Тим не менше, також необхідно констатувати, що радикальний етап реформування системи митних органів СРСР розпочався 12 лютого 1986 р. з появи Головного управління державного митного контролю (ГУДМК) при Раді Міністрів СРСР. Цей державний орган союзного відомства отримав статус самостійного центрального органу виконавчої влади. Також у цей час були прийняті нормативно-правові акти, які регулювали діяльність митних органів, зокрема Положення про ГУДМК при Раді Міністрів СРСР, а також Інструкція про порядок підготовки нормативних актів ГУДМК при Раді Міністрів СРСР [17, С.29-30].

Незважаючи на плідну діяльність митних органів на теренах України, на значущість окремих угод з торговельно-митних питань та тарифних договорів для розвитку митної справи, які, на жаль, мали тимчасовий характер або застосовувалися у залежності від обставин, що виникли, деякі науковці вважають, що робити висновок щодо багатовікової історії митної справи в Україні навряд чи можливо, бо вона здійснювалася за правилами, що були встановлені державами (або іншими суб'єктами), під владою яких перебувала в

той час Україна. Тому митна справа та її правова основа – митне законодавство – є виключним повноваженням суверенної держави, у тому числі створення нею митних структур й за межами своєї території, які, спираючись на митні правила, встановлені цими суверенними державами, працюють на користь останніх. Тому зародження митного законодавства України слід пов'язувати з історією її становлення як самостійної держави [18, С.77].

25 червня 1991 року було прийнято Закон України «Про митну справу» [19], тому значна частина фахівців з митного законодавства вважають початком його виникнення дату прийняття цього акту. Це був революційний акт, оскільки був прийнятий ще до ухвалення 24 серпня 1991 року Акту проголошення незалежності України. Однак як засвідчує думка більшості науковців істориків даного профілю він стосувався лише організаційних питань – виведення митних органів, що функціонують на західному та південному митному кордоні, з-під юрисдикції СРСР та включення їх до системи держапарату Української держави з переадресуванням зібраних ними податків, зборів, інших надходжень до дохідної частини Державного бюджету України. Однак законодавець чітко розумів необхідність створення належної правової бази функціонування митної справи та митних органів, тому в цьому акті, у ст.10 «Митне законодавство» були визначені основні напрямки її створення. Визначалося, що митна справа в Україні регулюється цим Законом, Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [20], Митним кодексом України [7], Законом України «Про митний тариф» [21], іншими законодавчими актами України, прийнятими відповідно до цього Закону. На жаль, останніх було дуже багато, тому, у першу чергу, необхідним було прийняття МКУ та Закону «Про митний тариф», тобто здійснити систематизацію всього існуючого масиву нормативних актів. Результатом здійснених заходів став перший у незалежній Україні кодифікований акт – Митний кодекс України, що був прийнятий 12 грудня 1991р. Він охоплював усі основоположні аспекти митної справи: митний контроль, пропуск через митний кордон товарів та інших предметів, митне оформлення, мито та митні збори,

зберігання товарів під митним контролем, організацію боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, статус службових осіб митних органів України, їх правовий та соціальний захист тощо. Були також визначені питання співпраці митної служби України з митними та іншими органами зарубіжних країн, що мали пріоритетне значення для митників суверенної держави [18, С.78-79].

Із прийняттям МКУ 11 липня 2002 р. суттєво активізувався процес впровадження міжнародних митних норм і стандартів, у тому числі щодо надання митним органам з ціллю спрощення та прискорення процедури переміщення вантажів права виконувати у пунктах пропускання документальний контроль. Норми вказаного Кодексу спрямовувались на забезпечення захисту економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку її економіки, захист прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, а також на забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи [17, С.30].

Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, який вступив в дію з 01 червня 2012 р. Він спрямований на приведення митного законодавства України у відповідність до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, Конвенції про тимчасове ввезення, а також імплементацію у національне законодавство Рамкових стандартів безпеки Всесвітньої митної організації та реформування митної служби України.

Одним з найбільш прогресивних нововведень Митного кодексу є впровадження нового суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності – уповноваженого економічного оператора (УЕО). УЕО має можливість використовувати спеціальні спрощення, як наприклад, можливість тимчасового зберігання товарів на своєму складі та випуску товару зі свого складу без пред'явлення його митному органу, можливість зняти митне забезпечення без дозволу митниці та здійснювати митний контроль в першочерговому порядку.

З причини забезпечення оперативності в процесі митного контролю та митного оформлення законодавцем було приділено особливу увагу попереднім рішенням митних органів. Можливість попередньо до вчинення митних операцій отримати попереднє рішення митниці можна назвати позитивним моментом Митного кодексу, адже такі рішення дають можливість суб'єктам ЗЕД підготуватися до труднощів при митному оформленні, і бути впевненим в тому, що заявлений при декларуванні код товару буде прийнятий митними органами, а країна походження не буде визначена помилково.

Документом також передбачається право декларанта на проведення митного оформлення в будь-якому митному органі, при рахуванні того, що митні органи не зможуть затримувати товар більш ніж на 4 години з моменту подачі декларації. При цьому кодекс надав працівникам митниці можливість перевірити декларанта після завершення оформлення в порядку пост-аудит контролю. На відміну від Митного кодексу 2002 року, новий Кодекс повністю врегулював порядок проведення перевірок митною службою. За великим рахунком принцип проведення митних перевірок аналогічний принципу проведення перевірок податковими органами [22].

В сучасних умовах правове забезпечення проведення митного контролю в Україні ґрунтується на таких нормативно – правових актах:

- Митний та Податковий кодекси України;
- Закони України з питань митної справи, наприклад:
  - Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, в якому регламентуються принципи проведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), види ЗЕД, регулювання ЗЕД, принципи оподаткування при здійсненні ЗЕД, основи митного регулювання ЗЕД, страхування та ліцензування ЗЕД, товари, переміщення яких через державний кордон України забороняється та інше [20];
  - Закон України “Про митний тариф України”, в якому зазначається систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке

справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України та інші [21];

- Акти з питань митного регулювання, прийняті Кабінетом міністрів України (КМУ), центральними органами виконавчої влади в межах їх повноважень, визначених чинним законодавством України. Для прикладу:

- Постанова КМУ від 21.05.2012 № 450 «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій» визначає вимоги щодо використання та оформлення митних декларацій, на підставі яких декларуються товари, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України підприємствами, та інші товари, що згідно із законодавством України декларуються шляхом поданням митної декларації, передбаченої для підприємств, а також порядок внесення змін до митних декларацій, їх відкликання та визнання недійсними [14];
- Постанова КМУ від 21.05.2012 № 435 «Про затвердження переліку пунктів пропускання через державний кордон, в яких здійснюється переміщення товарів через митний кордон України» [23];
- Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 647 «Про затвердження Порядку взаємодії підрозділів митниці при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності» [24];

- Акти з питань митної справи, прийняті Верховною Радою АР Крим у межах визначених чинним законодавством повноважень та Акти з питань митної справи, прийняті органами місцевого самоврядування тощо [8, С.12];

- Акти, прийняті центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, що регламентують діяльність територіальних митних органів.

Поряд з цим, варто розглянути особливості перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у пунктах пропускання через державний кордон України.

Частиною першою ст. 199 Митного кодексу України від 13.03.2012 р. № 4495-VI визначено, що граничний строк перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у пунктах пропускання через державний кордон України не може перевищувати 30 днів, а для автомобільного транспорту - п'ять днів з моменту прибуття у пункт пропускання через державний кордон України для проведення митних процедур.

Відповідно до частин першої та четвертої ст. 201 Кодексу товари з моменту пред'явлення їх митному органу до поміщення їх у відповідний митний режим можуть перебувати на тимчасовому зберіганні під митним контролем. Тимчасове зберігання товарів під митним контролем здійснюється на складах тимчасового зберігання. На тимчасове зберігання під митним контролем із застосуванням положень глави 29 Кодексу товари також можуть розміщуватися на митних складах або на складах митних органів.

Загальний строк тимчасового зберігання товарів під митним контролем становить 90 календарних днів. Зазначений строк тимчасового зберігання товарів може бути продовжено (але не більше ніж на 30 днів) митним органом, за дозволом якого товари було розміщено на складі (частини перша та третя ст. 204 Кодексу).

Частиною першою ст. 206 Кодексу визначено, що у випадках, коли доставка товарів кінцевому одержувачу через умови транспортування (або з будь-яких інших причин) переривається, товари можуть розміщуватися на складах тимчасового зберігання, які розташовано поза межами пунктів пропускання через державний кордон України на територіях аеропортів, морських та/або річкових портів, та в яких здійснюються прийняття, навантаження, перевантаження, вивантаження та видача товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Крім того, частиною другою ст. 210 Кодексу визначено, що товари, вивантажені з судна в зону митного контролю на території морського, річкового порту, для митних цілей вважаються такими, що перебувають на складі тимчасового зберігання.

На митному складі можуть розміщуватися товари: поміщені у митний режим митного складу (в тому числі консолідовані вантажі), поміщені у митні режими транзиту, тимчасового ввезення, переробки на митній території, експорту, тимчасового вивезення, переробки за межами митної території (без зміни цих митних режимів на митний режим митного складу), призначені для тимчасового зберігання під митним контролем на умовах, встановлених Кодексом для складів тимчасового зберігання (частина перша ст. 426 Кодексу).

Відповідно до частини третьої ст. 122 Кодексу товари, що вивантажуються на митний склад і призначені для зберігання більше ніж на 90 днів, підлягають поміщенню у митний режим митного складу.

Статтею 125 Кодексу встановлено строки зберігання товарів у митному режимі митного складу, зокрема:

- строк зберігання товарів у митному режимі митного складу не може перевищувати 1095 днів з дня поміщення цих товарів у зазначений митний режим;
- строк зберігання в митному режимі митного складу підакцизних товарів, іноземних товарів, які було попередньо поміщено в митні режими транзиту, тимчасового ввезення або переробки на митній території України, а також продуктів переробки не може перевищувати 365 днів з дня поміщення їх у митний режим митного складу;
- строк зберігання у митному режимі митного складу товарів, призначених для експорту, не може перевищувати одного року від дати поміщення їх у цей режим. До закінчення зазначеного строку такі товари має бути вивезено за межі митної території України [7].

Довідково. Частиною першою ст. 203 Кодексу визначено операції, які можуть проводитися з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, зокрема:

1) прості складські операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів: переміщення товарів у межах складу з ціллю раціонального

розміщення, чищення, провітрювання, створення оптимального температурного режиму зберігання, сушіння (в тому числі із створенням потоку тепла), захист від корозії, боротьба зі шкідниками, інвентаризація;

2) огляд та вимірювання;

3) усунення пошкодження упаковки;

4) взяття проб та зразків;

5) підготовка товарів до продажу (відчуження) і транспортування: сортування, пакування, перепаккування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

Операції, які можуть проводитися з товарами, що зберігаються на митному складі, визначено ст. 127 Кодексу, зокрема, частиною другою цієї статті встановлено, що власник товарів, що зберігаються в митному режимі митного складу на митному складі, або уповноважена ним особа з дозволу митного органу може проводити консолідацію та подрібнення партій, формування відправлень тощо.

Вільне зберігання товарів без обмеження строків забезпечується у вільних митних зонах комерційного типу. Вільні митні зони можуть створюватися у пунктах пропускання через державний кордон України, на територіях морських і річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на територіях підприємств, а також в інших місцях, в яких можна забезпечити режим вільної митної зони відповідно до Кодексу (частини третя та шоста ст. 430 Кодексу).

Товари можуть перебувати в митному режимі вільної митної зони на території вільної митної зони протягом усього часу функціонування відповідної вільної митної зони.

Окрім цього, операції з товарами, що поміщені у митний режим вільної митної зони та знаходяться на територіях вільних митних зон комерційного типу, обмежуються лише простими складськими операціями, необхідними для забезпечення збереження цих товарів: переміщення товарів у межах вільної митної зони з ціллю раціонального розміщення, чищення, провітрювання, створення оптимального температурного режиму зберігання, сушіння (в тому

числі із створенням потоку тепла), захист від корозії, боротьба зі шкідниками, інвентаризація. Також допускаються подрібнення партій, формування відправлень, сортування, пакування, перепакування, маркування, навантаження, вивантаження, перевантаження та інші подібні операції.

Товари, транспортні засоби комерційного призначення перебувають під митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно із заявленим митним режимом. Відповідно до частини четвертої цієї статті граничний строк перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення під митним контролем не може перевищувати 180 календарних днів, крім митних режимів, які передбачають перебування під митним контролем протягом усього часу дії митного режиму.

Якщо товари, транспортні засоби комерційного призначення, оформлені за декларацією для вивезення за межі митної території України, не перетнули державний кордон України протягом 180 днів, митний орган визнає цю митну декларацію недійсною.

У разі якщо норми законів України чи інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків підприємств і громадян, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України або здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, чи прав та обов'язків посадових осіб митних органів, внаслідок чого є можливість прийняття рішення як на користь таких підприємств і громадян, так і на користь митного органу, рішення повинно прийматися на користь зазначених підприємств і громадян.

Враховуючи зазначене і з ціллю забезпечення дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи в частині строків перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у пунктах пропускання через державний кордон України, роз'яснюємо.

1. Положення ст. 199 Кодексу належать до строків перебування в пунктах пропускання транспортних засобів комерційного призначення з товарами.

2. До товарів, розміщених на складах тимчасового зберігання, митних складах, складах митних органів, у вільних митних зонах, розташованих чи в пунктах пропускання, чи поза межами пунктів пропускання відповідно до норм законодавства України, застосовуються строки зберігання, встановлені Кодексом для зберігання товарів, відповідно на складах тимчасового зберігання, митних складах, складах митних органів, у вільних митних зонах.

3. До товарів, розміщених у зонах митного контролю, що розташовані поза межами пункту пропускання, але на території морських, річкових портів, у межах яких відкрито пункти пропускання, застосовуються вимоги Кодексу щодо тимчасового зберігання товарів, у тому числі щодо строків такого зберігання.

4. Товари, оформлені за декларацією для вивезення за межі митної території України, можуть перебувати в зонах митного контролю на території морських, річкових портів до закінчення граничного строку перебування під митним контролем (180 календарних днів).

Отже, перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення в пунктах пропускання через державний кордон України є можливим у межах визначених законодавством строків. У разі якщо строк закінчення митного контролю перевищує граничний строк пропонуємо керуватися вищезазначеними положеннями в частині розміщення товарів на тимчасове зберігання під митним контролем на склади тимчасового зберігання, митні склади, склади митних органів, території вільних митних зон комерційного типу, а також в частині розміщення товарів у зонах митного контролю, розташованих поза межами пунктів пропускання на території морських, річкових портів, у межах яких відкрито пункти пропускання [25].

Таким чином на сьогодні в Україні сформовано необхідну законодавчу базу, проте митна сфера достатньо мінлива, тому і її нормативна складова вимагає коригувань та вдосконалення відповідно до сучасних умов економічного розвитку національної та світової економіки.

Висновки до розділу 1

У наш час митний контроль виступає одним із основних різновидів державного контролю, адже постійне зростання зовнішньої торгівлі та міжнародних зв'язків зумовлює необхідність посилення контролю на кордоні держави. Система митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності спрямована на забезпечення дотримання митно-тарифних і нетарифних заходів, які держава застосовує для захисту життя і здоров'я населення, довкілля, тваринного і рослинного світу, а також у цілях захисту її економічних інтересів.

Згідно з Митним кодексом України, митний контроль – це комплекс заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з ціллю забезпечення додержання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України.

Митне законодавство було та залишається дуже мобільною галуззю законодавства. В сучасних умовах правове забезпечення проведення митного контролю в Україні ґрунтується на таких нормативно – правових актах:

- Митний та Податковий кодекси України;
- Закони України з питань митної справи;
- Акти з питань митного регулювання, прийняті Кабінетом міністрів України (КМУ), центральними органами виконавчої влади в межах їх повноважень, визначених чинним законодавством України;
- Акти з питань митної справи, прийняті Верховною Радою АР Крим у межах визначених чинним законодавством повноважень та Акти з питань митної справи, прийняті органами місцевого самоврядування тощо;
- Акти, прийняті центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, що регламентують діяльність територіальних митних органів.

Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, який вступив в дію з 01 червня 2012 р. Він спрямований на приведення митного законодавства України у відповідність до Міжнародної конвенції про спрощення та

гармонізацію митних процедур, Конвенції про тимчасове ввезення, а також імплементацію у національне законодавство Рамкових стандартів безпеки Всесвітньої митної організації та реформування митної служби України.

РОЗДІЛ 2.

ПРАГМАТИКА І ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

2.1. Аналіз основних показників контрольної діяльності митних органів

Митні органи як провідні суб'єкти реалізації митної політики держави уповноважені на проведення значної кількості завдань, належне виконання яких пов'язується з використанням ефективних та дієвих засобів впливу як до громадян і суб'єктів господарювання, так і безпосередньо до працівників митної служби. Адже, тільки за умови раціонального поєднання внутрішньої та зовнішньої митні органи будуть спроможні на високому рівні реалізувати своє призначення.

Діяльність митних органів, яка передбачає проведення цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на його об'єкт, втілюється у відповідній формі з використанням специфічних методів. Під формою діяльності митних органів можна мати на увазі об'єктивно відображену, відмінну за своїм набором структурних елементів і стадій діяльність митних органів щодо раціонального та ефективного виконання покладених на них завдань і функцій [26, С.45].

Однією із форм діяльності митних органів виступає контрольна діяльність, яка полягає у спостереженні та перевірці відповідності виконання, використання і дотримання громадянами та суб'єктами господарювання нормативних приписів митного законодавства, які вказують на такі правові можливості цих об'єктів. У процесі проведення контрольної діяльності митні органи: наглядають за фактичною реалізацією громадянами та особами, що здійснюють операції з товарами своїх прав, пов'язаних з переміщенням товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон; запобігають можливим митним правопорушенням у цій сфері; визначають заходи, спрямовані на

усунення умов, що ускладнюють реалізацію громадянами і суб'єктами господарювання своїх прав, та умов, що сприяють вчиненню правопорушень; у випадку виявлення факту митного правопорушення вживають заходи щодо його припинення.

Метою діяльності митних органів, пов'язаної з контролем, є, з одного боку, створення найбільш сприятливих умов для реалізації приписів норми митного законодавства в поведінці, діяльності громадян і суб'єктів господарювання, забезпеченні ефективності правового регулювання суспільних відносин у митній сфері, а з іншого – охорона і захист економічних інтересів держави, забезпечення законності та правопорядку в митно-правовій сфері[26,С.47].

Аналізуючи діяльність митних органів щодо проведення контрольної діяльності розглянемо динаміку надходження митних платежів до Державного бюджету України (рис. 2.1).

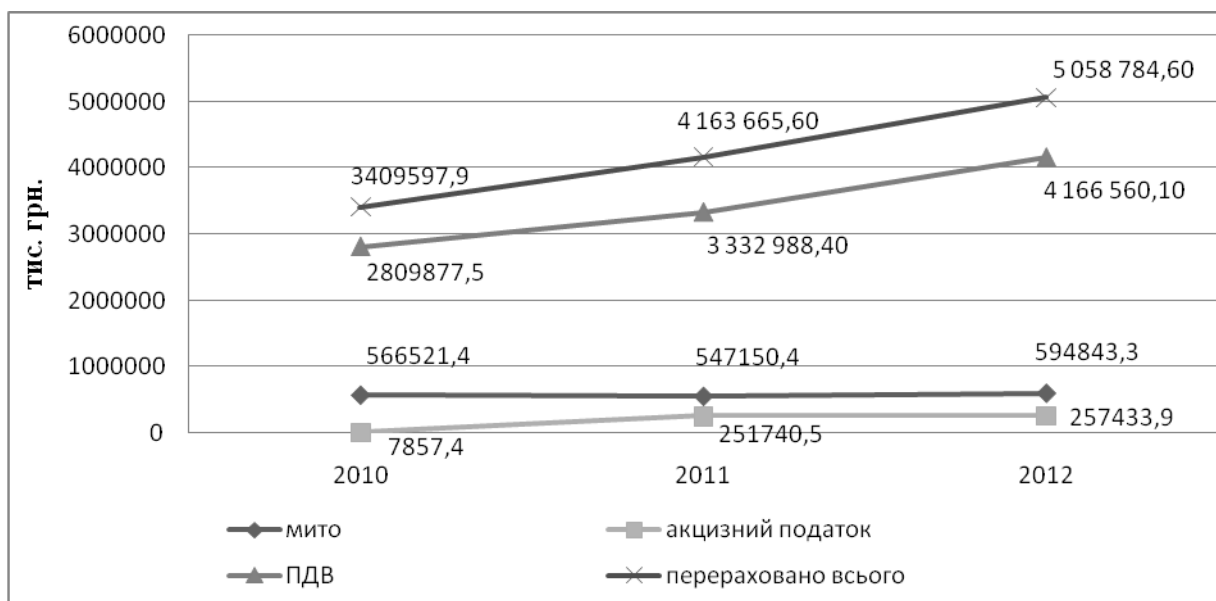
Рис. 2.1. Динаміка надходження митних платежів до Державного бюджету України за 2010-2012 рр.

Джерело: складено автором на основі [26, С.3].

У 2010 році митні органи забезпечили надходження доходів до Державного бюджету у сумі 86 млрд. грн. У 2011 році цей показник перевершив показник попереднього року на 33,5% і становив 114,8 млрд. грн. Сума доходів бюджету, що забезпечена митними органами України у 2012 році, перевищує показник 2011 року на 8,8 млрд. грн. і становить 123,6 млрд. грн.

Найбільші суми податків сплачені при митному оформленні імпорту нафтопродуктів, автомобілів легкових, вугілля кам'яного, вантажних автомобілів, бурових установок та інсектицидів, родентицидів, фунгіцидів та гербіцидів [26, С.3].

Аналізуючи роботу Львівської митниці щодо забезпечення надходження митних платежів слід зазначити, що кожного року митницею забезпечувалось близько 4% від загальної суми надходження митних платежів до Держбюджету.

Рис. 2.2. Динаміка надходження митних платежів до Державного бюджету України від Львівської митниці.

Джерело: складено автором на основі [27].

Загальна сума надходжень у 2010 р. становила 3 409 597,9 тис. грн.(рис.2.2). Зокрема мита надійшло 566 521,4 тис. грн., надходження акцизного збору становили 7 857,40 тис. грн., надходження ПДВ - 2 809 877,5 тис. грн. Плати за митне оформлення надійшло 2 784,7 тис. грн. та 22 556,9 тис. грн. єдиного збору.

У 2011 р. загальна сума надходжень становила 4 163 665,6 тис. грн., що на 754 067,70 тис. грн. більше попереднього року. В цьому році в структурі митних платежів з'явився новий платіж, у зв'язку з введенням в дію Податкового кодексу України, - екологічний податок, надходження від якого становили 1 243,6 тис. грн. або 0,03% загальної суми платежів. Відбулось скорочення надходження мита на 3,5%, тобто було перераховано 547 150,4 тис.

грн. Надходження акцизного податку зросли на 243 883,10 тис. грн.. і становили 251 740,5 тис. грн. ПДВ надійшло 3 332 988,4 тис. грн., що на 18,62% перевищує показник попереднього року. Плати за митне оформлення надійшло 1 978,4 тис. грн. та єдиного збору 28 564,3 тис. грн.

У 2012 р. спостерігається позитивна динаміка росту надходжень митних платежів до Держбюджету. Загальна сума надходжень зросла на 895 119,0 тис. грн. або на 21,5% і становила 5 058 784,6 тис. грн. Основну частку надходжень забезпечив, як і в попередні роки, ПДВ, від сплати якого надійшло 4 166 560,1 тис. грн., що на 25% більше показника попереднього року.

У січні – лютому 2013 року Львівською митницею перераховано до Держбюджету України 456,2 млн. грн. митних платежів. Порівняно з відповідним періодом 2012 року надходження збільшилися на 108,4 млн. грн. або на 31,1%. Основними бюджетоформуючими товарами є:

- нафта або нафтопродукти (товарна позиція 2710 згідно української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД));
- продукти, що використовуються для годівлі тварин (товарна позиція 2309 згідно УКТ ЗЕД);
- цитрусові, свіжі або сушені (товарна позиція 0805 згідно УКТ ЗЕД);
- м'ясо та харчові субпродукти свійської птиці (товарна позиція 0207 згідно УКТ ЗЕД);
- засоби гігієни (позиція товару 4818 згідно УКТ ЗЕД);
- одяг та інші вироби, що використовувалися (товарна позиція 6309 згідно УКТ ЗЕД);
- автомобілі вантажні (товарна позиція 8704 згідно УКТ ЗЕД) [41].

Як бачимо, кожного року обсяги надходження митних платежів до Державного бюджету України зростають, що частково може бути пояснено інфляційними процесами, зростанням обсягів імпорту, що має негативні наслідки для економіки держави загалом.

Впродовж 2011 року Львівська митниця щоденно оформляла в середньому 597 вантажних митних декларацій, 407 одиниць транспортних

засобів та 6,81 тис. тонн вантажів. Пункти пропускання щодобово здійснювали пропуск через митний кордон України майже 10,3 тис. одиниць транспортних засобів, 20,9 тис. тонн вантажів та близько 30,4 тисяч громадян (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

**Основні показники діяльності
Львівської митниці у 2010-2012 рр.**

Назва показника	Загальні обсяги			В середньому за день		
	2010р.	2011р.	2012р.	2010р.	2011р.	2012р.
Оформлено ВМД, шт.	225 166	218 049	217 557	617	597	594
Оформлено вантажів, тис.тонн	2 512,94	2 484,50	3 014,20	6,88	6,81	8,24
Оформлено трансп. засобів	150 122	148 502	170 231	411	407	465
Пропущено вантажів, тис.тонн	6 323,01	7 632,83	6 399,97	17,32	20,91	17,49
Пропущено трансп. засобів, шт.	3 487 378	3 748 811	3 973 438	9 554	10 271	10 856
Прослідувало громадян, осіб	9 693 954	11 086 724	11 722 557	26 559	30 375	32 029

Джерело: складено автором на основі [27].

Порівнявши основні показники роботи митниці у січні-грудні 2010 та 2011 років, слід відмітити незначне зменшення всіх основних показників митного оформлення у порівнянні з 2010 роком:

- кількості оформлених ВМД - на 3%;
- оформлених транспортних засобів – на 1%;
- загальної ваги оформлених вантажів - на 1%.

Поряд з цим у 2011 році порівняно з попереднім роком зросли основні показники пропускання:

- вантажопотік через митний кордон України збільшився на 21%;

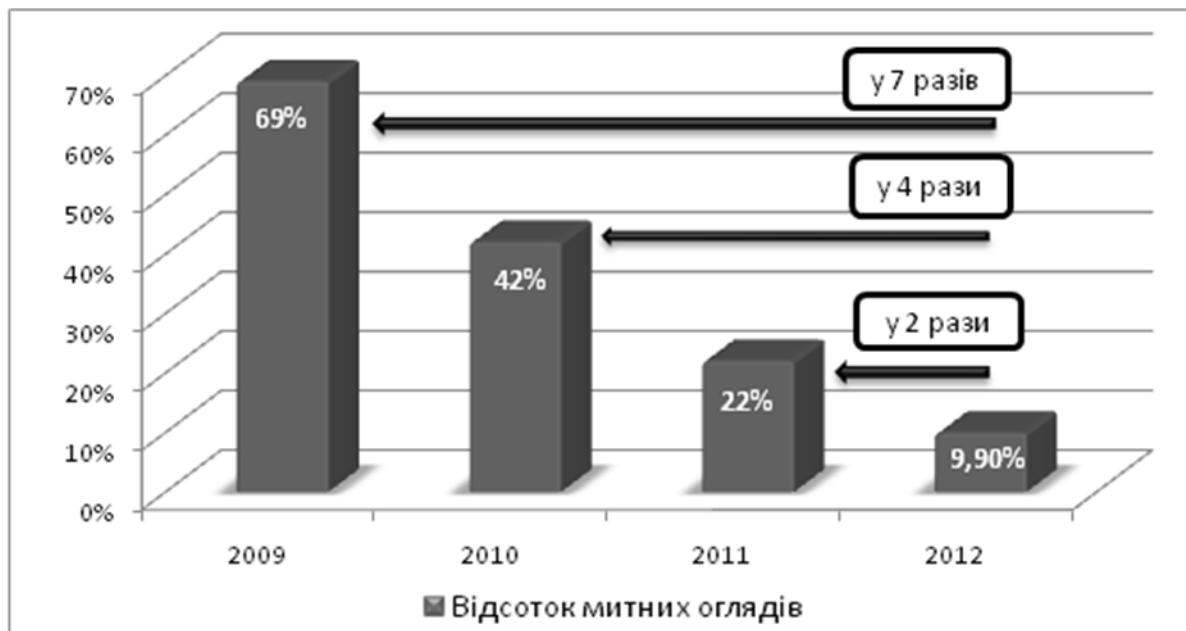
- пасажиропотік збільшився на 14%;
- кількість транспортних засобів збільшилась на 7%.

Впродовж січня-грудня 2012 року Львівська митниця щоденно оформляла в середньому 594 вантажних митних декларацій, 465 одиниць транспортних засобів та 8,24 тис.тонн вантажів. Пункти пропускання щодобово здійснювали пропуск через митний кордон України 10,9 тис.одиниць транспортних засобів, 17,5 тис.тонн вантажів та понад 32 тисяч громадян. Порівнявши основні показники роботи митниці у 2011 та 2012 роках, слід відмітити збільшення основних показників митного оформлення у порівнянні з 2011 роком: кількості оформлених транспортних засобів – на 15% та загальної ваги оформлених вантажів - на 21%. Поряд з цим у 2012 році порівняно з попереднім роком зросли показники пропускання транспортних засобів – на 6% та збільшився пасажиропотік – на 6%, обсяг пропущених вантажів через митний кордон України дещо зменшився – на 16%.

За даними митних органів у 2012 році митні процедури та формальності зазнали подальшого спрощення та прискорення. Зокрема у 2012 році продовжувалась робота щодо зменшення кількості митних оглядів товарів, оформлених із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа. Відповідно до програми зовнішньої допомоги Європейського Союзу з використанням програм секторальної бюджетної підтримки, Україна взяла на себе зобов'язання станом на 01.01.2013 р. зменшити кількість митних оглядів до 15%, на сьогодні цей показник становить 9,9% (рис. 2.3).

Таким чином, у 2012 році порівняно із 2009 роком відсоток митних оглядів зменшено у 7 разів:

- у 2009 році митному огляду підлягало 69% товарів;
- у 2010 – 42%;
- у 2011 – 22%;
- у 2012 – 9,9%.

Рис. 2.3. Динаміка кількості митних оглядів товарів, оформлених із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа у 2009-2012 рр.

Джерело: складено автором на основі [27, С.14].

Значно скоротилась кількість митних оглядів у зв'язку з набуттям чинності Митним кодексом України (табл. 2.2), яким встановлено проведення огляду товарів за результатами застосування системи управління ризиками. Адже огляд – це тривала, трудомістка та затратна процедура. Саме тому метою митників є проведення огляду лише на підставі спрацювання автоматизованої системи ризиків або за наявності інформації про порушення законодавства.

Таблиця 2.2

Динаміка кількості митних оглядів до та після набуття чинності Митним кодексом України (від 13.03.2012)

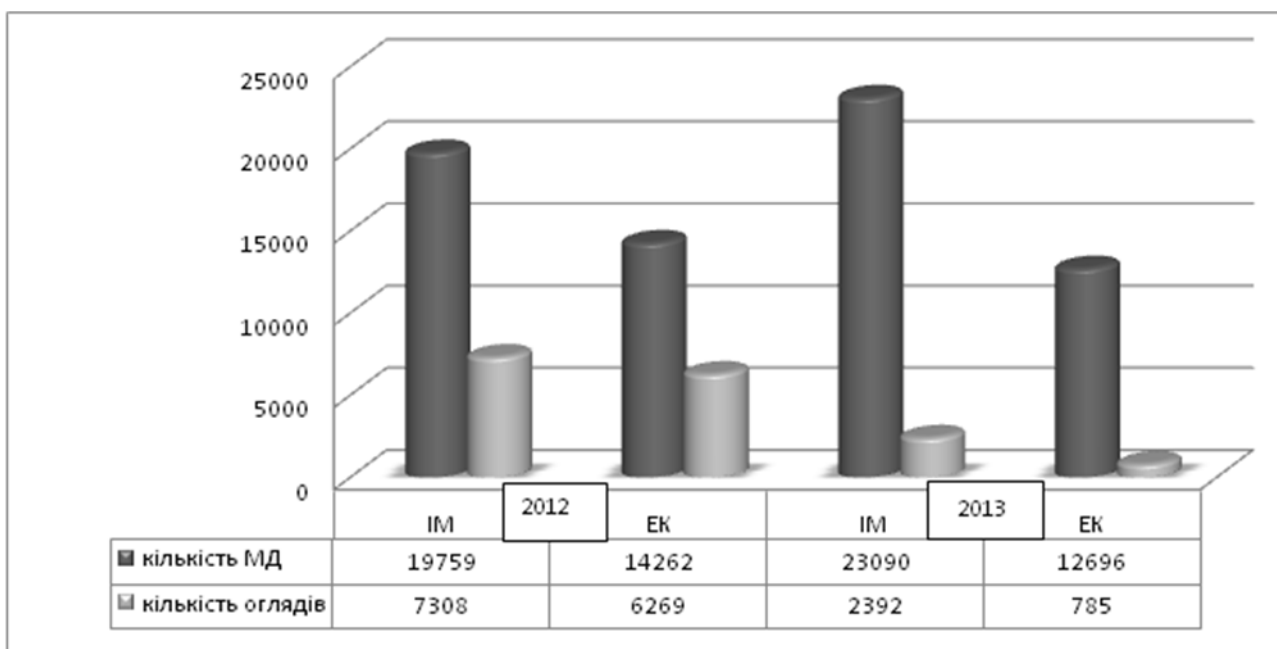
Митні режими	Середня кількість митних оглядів за місяць, %	
	січень-травень 2012	червень-грудень 2012
Імпорт	26	5,1
Експорт	13	0,8
Транзит	3	0,6
Загалом по всіх митних режимах	19	3,9

Джерело: складено автором на основі [27, С.14].

Зокрема, за період січень-травень 2012 року кількість оглядів становила: при імпорті – 26%, при експорті – 13%, при транзиті – 3%, всього по системі у

всіх митних режимах – 19%. Після набуття чинності Митним кодексом кількість оглядів становить (період червень-грудень 2012 року): при імпорті – 5,1%, при експорті – 0,8%, при транзиті – 0,6%, всього по системі у всіх митних режимах – 3,9% [27, С.14].

Щодо роботи Львівської митниці, то за січень-квітень 2013 року відсоток проведених митних оглядів становить менше 9% від загальної кількості оформлених митних декларацій (за аналогічний період 2012р. – майже 40%)[41], тобто, кількість митних оглядів зменшилась більш, ніж у 4 рази (рис. 2.4). Митні огляди проводились лише за наявності підстав, визначених статтею 338 Митного кодексу України [30], постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.12 № 467 [48].

Рис. 2.4. Співвідношення кількості оформлених митних декларацій та проведених митних оглядів підрозділами Львівської митниці за січень-квітень 2012-2013 рр.

Джерело: складено автором на основі [27].

У пунктах пропускання для автомобільного сполучення проведено огляди вантажних транспортних засобів у 15,5% випадків, з яких:

- з ініціативи посадових осіб митниці – у 95% випадків, виявлено 111 правопорушень, тобто, ефективність склала 0,4%;

– з ініціативи інших суміжних органів, у т.ч. правоохоронних - у 5% випадків, виявлено 5 правопорушень, ефективність – 0,4%.

Загальна сума єдиного збору склала 6 млн. 865 тис.грн. у порівнянні з 6 млн. 879 тис.грн. за відповідний період 2012 року (зменшення лише на 0,2%), при цьому кількість пропущених на в'їзд в Україну вантажних транспортних засобів та автобусів зменшилась на 2,5% [26].

Також ефективно проводилась робота з забезпечення дотримання часових нормативів митного оформлення. Митним кодексом України встановлена норма щодо строку митного оформлення – протягом 4-х робочих годин з моменту пред'явлення митному органу товарів, транспортних засобів та подання митної декларації. Водночас, завдяки комплексу проведених ДМСУ протягом 2012 року заходів організаційного характеру, час митного оформлення митної декларації удвічі менший встановленого нормативу. Так, у грудні 2012 року час митного оформлення загалом по всіх митних органах України за митною декларацією склав 1 годину 39 хвилин в режимі імпорту та 40 хвилин в режимі експорту [27, С.15].

У Львівській митниці середній час оформлення експортної МД за період січня-квітня 2013 року склав 0год. 53 хв., імпортової – 1год. 45хв. За аналогічний період 2012 року середній час оформлення експортної МД склав 0год. 58 хв., імпортової – 1 год. 48хв. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Середній час оформлення МД підрозділами Львівської митниці
у січні-квітні 2012-2013 рр.**

Митні режими	Середній час оформлення МД	
	січень-квітень 2012 р.	січень-квітень 2013 р.
Імпорт	1 год. 48 хв.	1 год. 45 хв.
Експорт	0 год. 58 хв.	0 год. 53 хв.

Джерело: складено автором на основі [27].

У жодному з підрозділів митного оформлення Львівської митниці середній час митного оформлення товарів у митних режимах експорту та

імпорту не перевищив 4-ох годинного терміну. За вказаний період у Львівській митниці оформлено лише 277 митних декларацій (або 0,4% від їх загальної кількості) з перевищенням 4-х годинного терміну, встановленого Митним кодексом. Усі випадки перевищення встановленого терміну пов'язані з об'єктивними причинами та передбачені Митним кодексом.

У січні-квітні 2013 року у пунктах пропускання для автомобільного сполучення Львівської митниці середній час перебування транспортних засобів у зонах митного контролю становив:

- по «червоному коридору» - 1 год. 37 хв. (у 2012 році – 1 год.31 хв.),
- по «зеленому коридору» - в межах 2,5-3 хв. (у 2012 році – близько 3хв.).

Зафіксовано лише 14 випадків перебування транспортних засобів, що переміщувались смугами руху «червоного коридору», у зонах митного контролю менше 5 хвилин. За вказаний період у пунктах пропускання Львівської митниці виявлено 879 випадків перебування транспортних засобів у зонах митного контролю понад одну добу, що складає менше 0,3% від загальної кількості пропущених за цей період через митний кордон України транспортних засобів. Проведеним аналізом встановлено, що такі випадки мали місце виключно з об'єктивних причин [26].

Одним із засобів підвищення ефективності контрольної діяльності митних органів є впровадження електронного декларування. З 15.04.2012 року Держмитслужбою запроваджено використання в митних органах програмно-технічних модулів «Інформаційний термінал», які призначені для самостійного введення декларантами в автоматизовану систему митного оформлення електронних копій митних декларацій. На сьогодні в місцях митного оформлення по всій митній території України встановлено 241 інформаційний термінал, за допомогою яких приймається більш як 82% поданих митним органам митних декларацій на паперовому носії [27, С.15].

В підрозділах митного оформлення Львівської митниці за період січня-квітня 2013 року середній час між поданням і прийняттям МД до митного

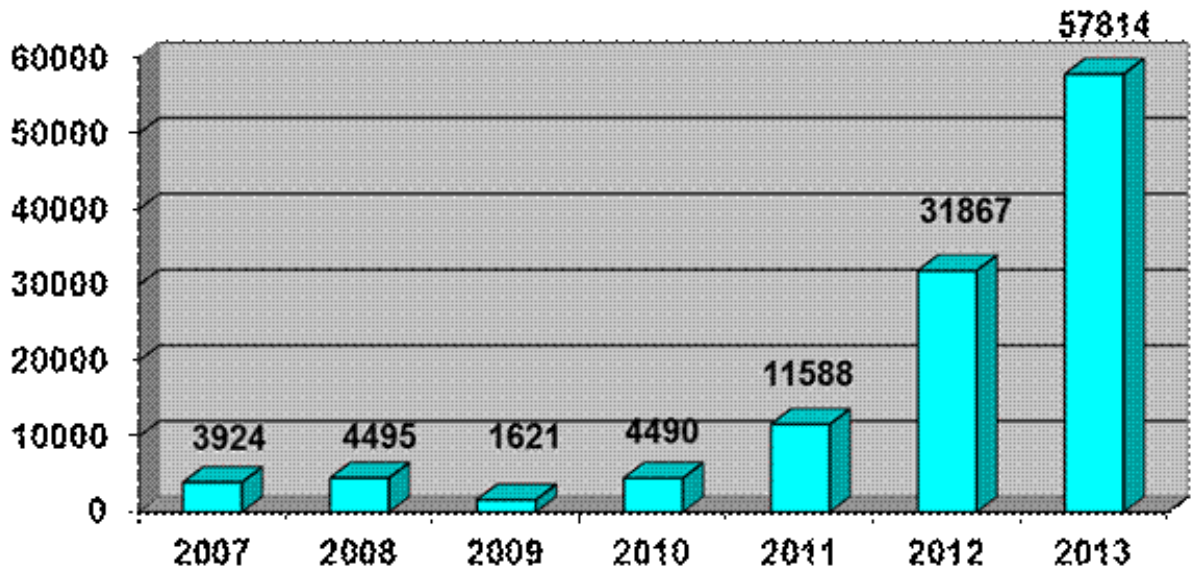
оформлення через інформаційний термінал складає 0 год. 12 хв. При цьому за вказаний період у підрозділах Львівської митниці оформлено усього 44 митних декларації, час від прийняття яких до інформаційного терміналу до прийняття до митного оформлення та присвоєння їм відповідного реєстраційного номера перевищує 1 годину. Основною та чи не єдиною причиною такого перевищення є виникнення ситуації, коли декларантом внесено електронну копію МД до інформаційного терміналу з отриманням квитанції про час такого внесення та неподання (або поданням через тривалий час) паперового примірника МД з комплектом усіх необхідних документів [28].

2.2. Моніторинг процесів митного оформлення транспортних засобів у випадках перетину митного кордону України

Стрімке впровадження в діяльність митних органів України системи управління ризиками обумовлено активним розвитком прогресивних технологій підвищення ефективності та надійності проведення митної справи. У світову торгівлю технології підвищення ефективності митної справи почали запроваджуватися з 1973 р. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур.

Підсистема аналізу ризиків може складатися з двох частин: інтелектуальної, що потребує адаптивних методів обробки інформації, та формування рішення (результати функціонування підсистеми аналізу), яке буде сприйматись підсистемою управління ризиками. Підсистема управління ризиками, як складова загальної системи, повинна надавати можливість застосовувати певні форми, порядки, правила, методики, що забезпечать отримання інформації і підтверджують або спростовують інформацію щодо наявності або відсутності потенційного ризику. Призначення цієї підсистеми - мінімізувати або усунути виявлений ризик.

На нашу думку, необхідним є проаналізувати динаміку відправок зовнішньоторгових вантажів з використанням ЦІМ/СМГС (рис. 2.5).

Рис.2.5. Динаміка відправок зовнішньоторгових вантажів з використанням ЦІМ/СМГС у 2007-2013 рр.

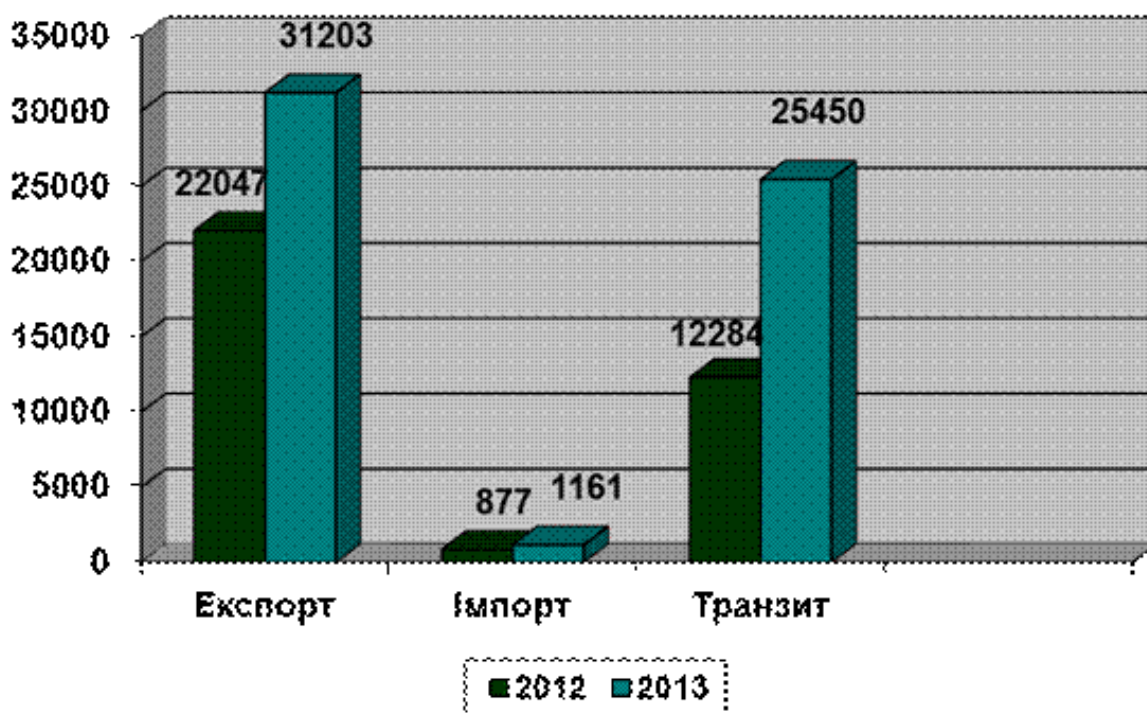
Джерело: складено автором на основі [33].

З даних наведених на рисунку 2.5 видно що динаміка відправок вантажів має позитивну динаміку. Це може свідчити про збільшення товарообігу між країнами. Що в свою чергу призводить до додаткових надходжень до бюджету країни.

Зовнішньоекономічна операція характеризується цілою низкою показників, у тому числі супутніми "предметами" чи "об'єктами", які є вхідною інформацією для системи управління ризиками. Безперечним і головним об'єктом зовнішньоекономічної операції виступає товар, який переміщується через митні кордони та, відповідно до низки міжнародних угод (ГАТТ, Кіотська конвенція тощо) і суто національних законодавчих актів (Митний кодекс України та ін.), стає головним об'єктом контролю з боку митних органів [29, 30].

На додаток до цього слід зауважити, що товар, який перебуває під митним контролем, не переміщується через митний кордон без відповідних товаросупровідних документів, котрі визначаються міжнародними угодами і конвенціями та підтверджують законність переміщення товару як предмета зовнішньоекономічної операції. Тому наступним логічним об'єктом контролю і джерелом потенційних ризиків виступають товаросупровідні документи.

Разом з тим переміщення товару, наприклад між продавцем і покупцем, здійснюється шляхом використання транспортних засобів. Особливості транспортування тим чи іншим видом транспорту регулюються міжнародними угодами, які визначають, окрім процедур переміщення, основні транспортні документи, що підтверджують укладення угоди на таке транспортування. Тому важливим є аналіз експортно-імпотрних операцій.

Рис. 2.6. Експортно-імпортні операції в Україні у 2012-2013 рр.

Джерело: складено автором на основі [33]

З даних наведених на рисунку видно, що у 2013 році експортні операції перевищили рівень 2012 року, що може бути свідченням поживлення економіки на світових ринках. Обсяг транзитних перевезень через нашу країну збільшується з року в рік, що свідчить про вагоме транзитне значення України на світовому ринку перевезень. Хоча існує ряд проблем, через які транзит іде в обхід нашої держави. Це і незадовільний стан низки автодоріг, відсутність сервісу, час витрачений на кордоні щодо митного оформлення товарів та ін. Усе це не дозволяє забезпечувати необхідний рівень транзиту товарів через Україну.

Важливе значення в процесі моніторингу транспортних засобів має розподіл обсягів імпорту та експорту товарів за видами їх транспортування.

Розподіл обсягів імпорту та експорту товарів за видами їх транспортування (за станом на 01.01.2013р.)

Вид транспорту	Обсяги імпорту, млн.дол.	Обсяги експорту, млн.дол.
морське судно	5263,4	30437,7
контейнер на морському судні	8732,1	1558,6
залізничний вагон на морському судні	92,8	173,8
вантажний автомобіль на морському судні	478,8	555,5
залізничний вагон	14 170,40	18198
контейнер на залазничному вагоні	293,8	256,8
вантажний автомобіль	29681,8	14528,1
контейнер на вантажному автомобілі	487,4	166,8
повітряне судно	2170,7	1044
поштове відправлення	8,2	40,4
експрес-відправлення	845,1	83,8
трубопровідний транспорт	14659,5	5,7
лінії електропередач	5,7	623,7

Джерело: складено автором на основі [33]

Як видно з даних таблиці 2.4 найбільша частка на обсяги перевезень припадає на морські судна, залізничний транспорт, трубопровідний транспорт, та вантажні автомобілі. Тому саме частіше на кордоні здійснюється митне оформлення саме товарів які перевозяться цими видами транспорту.

Крім того, будь-який транспортний засіб - це складний технічний механізм підвищеної небезпеки, в якому можуть розміщуватися товари, призначені для переміщення через митний кордон з приховуванням від митного

контролю. Тому процедура транспортування товару в загальному плані має дві складові, які виступають об'єктами контролю і джерелами потенційних ризиків, а саме - транспортний засіб і договір транспортування (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Кількість транспортних засобів пропущених через кордон у 2012 –
2013 рр., млн. од.**

Показники	Одиниці виміру	2012	2013
Пропущено транспортних засобів	Млн.од.	25,8	27

Джерело: складено автором на основі [33]

За результатами аналізу низки міжнародних угод і конвенцій, а також нормативно-правових документів різних країн та союзів країн [31, 32], можна виокремити такі об'єкти аналізу ризиків:

- товари, що перебувають під митним контролем;
- відомості, що містяться в транспортних, комерційних, митних та інших документах;
- транспортний засіб і маршрут переміщення товарів;
- документи, що подаються для митного оформлення, в тому числі відомості в зовнішньоекономічних договорах (контрактах) та/або документах, які підтверджують право володіння, користування та (або) розпорядження товарами;
- експортер, імпортер (продавець, покупець), агент тощо;
- діяльність декларантів та інших осіб, що мають повноваження стосовно товарів, які перебувають під митним контролем;
- код товару відповідно до Гармонізованої системи опису та кодування товарів;
- країна походження товарів;
- країна відправлення та призначення товарів;
- митна вартість;

- результати застосування форм митного контролю;
- інше.

У світовій практиці управління ризиками в митній сфері головним об'єктом аналізу ризиків виступає товар, далі об'єктом аналізу ризиків може бути товаросупровідна документація, яка містить основні дані про такий товар, інформація, важлива для переміщення цього товару через митний кордон (код товару, країна походження, країна відправлення та призначення товарів, митна вартість товару), потім транспортний засіб і документи на транспортування, інформація щодо основних ланок або складових міжнародного ланцюга поставки (експортер, імпортер, агент тощо).

За січень-листопад 2013 року підрозділами митного оформлення митниці було оформлено 138 378 МД, що на 1,6% менше ніж за аналогічний період 2012 року (140 637 МД).

Митне оформлення здійснювалось із використанням електронного декларування – 101 897 МД без врахування ПП,ПД,ЕЕ,ЕА, що становить 74% від загальної кількості оформлених МД (у 2012 р. – 22 976 МД, що становить 16% від загальної кількості).

За період січня-листопада 2013 року в митних режимах імпорт, експорт і транзит оформлено 127 784 МД, проведено 2 891 митних оглядів, що у відсотковому відношенні загалом по митниці становить **2,3%**, в аналогічному періоді 2012 року цей показник становив **35,4%** (129 433 МД, 45 778 митних огляди).

Основні причини перевищення термінів у січні–листопаді 2013 року:

- надання додаткових документів по митній вартості;
- спрацювання ризику АСАУР на центральному рівні (додаткова перевірка Держмитслужбою правильності визначення митної вартості, у всіх випадках митна вартість була підтверджена);
- призупинення з ціллю захисту прав інтелектуальної власності;
- перевірка згідно орієнтувань СБУ;
- проведення митного огляду поза місцем розташуванням ПМО;

- затримка у пред'явленні товарів і транспортних засобів до митного огляду;
- перевірка згідно орієнтувань Міндоходів;
- виявлення ПМП і складення протоколу;
- спірне питання визначення коду товару згідно УКТ ЗЕД;
- відсутність зв'язку з ЄАІС по технічним причинам .

За період січня-листопада 2013 року в митних режимах імпорту, експорту і транзиту оформлено 127 784 МД, проведено 2 891 митних оглядів, що у відсотковому відношенні загалом по митниці становить 2,3%, в аналогічному періоді 2012 року цей показник становив 35,4% (129 433 МД, 45 778 митних огляди).

Зауважимо, що наведений вище перелік ймовірних об'єктів аналізу може бути доповнений у разі потреби (розширений або звужений), однак занадто велика кількість об'єктів не призведе до спрощення митних процедур, заради чого, власне, й застосовується система управління ризиками.

Процес аналізу потенційних ризиків при митному контролі товарів доволі складний і має враховувати цілий ряд важливих факторів, що супроводжують зовнішньоекономічну діяльність у цілому та зовнішньоторговельну операцію зокрема. На нашу думку, в процесі аналізу потенційних ризиків при митному контролі мають враховуватися ризики, що можуть бути виявлені в пункті пропускання, і ризики, які виявлятимуться у внутрішній митниці.

Об'єкти аналізу ризику в пункті пропускання формуються відповідно до головної мети митного контролю - можливості ввезення чи вивезення товару на митну територію або з митної території. Тобто підсистема аналізу ризиків, про яку ми згадували вище, повинна спрацьовувати на заборони та обмеження щодо переміщення окремих товарів (законності переміщення).

На цьому етапі, особливо при оформленні товарів у режимі імпорту, здійснюється також аналіз потенційних ризиків, які можуть бути виявлені іншими державними контрольними службами на предмет можливості випуску товару у вільний обіг.

При митному контролі на внутрішній митниці можна виділити додаткові ризики щодо повноти сплати податків і відповідності національним стандартам. Відомо, що ухилення від сплати повної суми податків є найбільш поширеним способом шахрайства, тому на цьому етапі до об'єктів аналізу ризиків можуть входити код і митна вартість товару, країна його походження. Під ризиками щодо відповідності національним стандартам можна також розуміти ризики стосовно якісних характеристик товару, його маркування і пакування.

Тенденції світової торгівлі до постійних змін у номенклатурі товарів, способах їх переміщення та інших аспектах зовнішньоекономічних операцій змушують формувати систему управління ризиками, спроможну адаптуватися до умов (факторів, показників), які утворюються під час змін умов торгівлі, що, у свою чергу, спонукає до комплектування нового чи зміненого переліку об'єктів аналізу ризиків та, відповідно, до пошуку методів виявлення джерел їх формування.

2.3. Дослідження нормативів з охорони праці в сфері митного контролю транспортних засобів та вантажів

Відповідно до Положення про службу охорони праці апарату Міністерства доходів і зборів України [34] визначено перелік основних завдань та функцій, що стосуються забезпечення заходів по охороні праці та створенню безпечних умов праці. Зокрема, на службу охорони праці покладається виконання таких основних завдань:

1. Організація проведення в апараті Міндоходів профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам і іншим випадкам, що створюють небезпеку для життя або здоров'я працівників апарату Міндоходів, інших осіб, які прибули до апарату Міндоходів у відрядження, на практику, стажування і виконують покладені на Міндоходів завдання.

2. Сприяння впровадженню новітніх досягнень науки і техніки, прогресивних і безпечних технологій.

3. Контроль за дотриманням працівниками вимог законів, нормативно-правових актів з питань охорони праці, розділу "Охорона праці" колективного договору, нормативних актів з охорони праці, дія яких поширюється на працівників апарату Міндоходів.

4. Інформування працівників та надання їм роз'яснень з питань охорони праці.

Служба охорони праці Міндоходів поряд з основними функціями виконує й ряд інших (додаткових) функцій (табл. 2.6).

Зокрема, до основних функцій належать наступні:

- Розроблення спільно з іншими структурними підрозділами апарату Міндоходів комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення рівня охорони праці, планів, програм поліпшення умов праці, запобігання виробничому травматизму, надання структурним підрозділам організаційно-методичної допомоги у виконанні запланованих заходів.

- Підготовка проектів наказів з питань охорони праці і внесення їх на розгляд заступнику Міністра-керівнику апарату Міндоходів.

- Проведення спільно з представниками структурних підрозділів апарату Міндоходів і за участі представників профспілки працівників апарату Міндоходів перевірок стану дотримання працівниками вимог законодавства та нормативних актів з питань охорони праці.

- Складання звітності з охорони праці за встановленими формами.
- Проведення з працівниками вступного інструктажу з охорони праці.
- Ведення в апараті Міндоходів обліку та проведення аналізу причин виробничого травматизму, аварій і заподіяної ними шкоди.

- Забезпечення належного оформлення і зберігання документації з питань охорони праці, а також своєчасне передання у встановленому порядку її до архіву для тривалого зберігання.

- Складання за участі керівників структурних підрозділів апарату Міндоходів переліків професій, посад і різновидів робіт, щодо яких відповідно до законодавства повинно бути розроблено інструкції з охорони праці, що

діють в межах апарату Міндоходів, надання методичної допомоги в їх розробленні.

- Інформування працівників про основні вимоги законодавства про охорону праці та нормативних актів з питань охорони праці, що діють в межах апарату Міндоходів тощо.

Таблиця 2.6

Додаткові функції служби охорони праці Міндоходів

Функція	Характеристика
Розгляд	питань щодо підтвердження відповідно до законодавства наявності небезпечної виробничої ситуації, що стала причиною відмови працівника від виконання дорученої роботи (у разі необхідності);
	звернень працівників, що стосуються питань додержання в апараті Міндоходів вимог законодавства про охорону праці.
Організація	забезпечення структурних підрозділів нормативно-правовими актами та актами з питань охорони праці, що діють у межах апарату Міндоходів, посібниками і навчальними матеріалами з відповідних питань
	підготовки інформаційних стендів, кутків з охорони праці тощо
	нарад, семінарів, конкурсів тощо з питань охорони праці
	пропаганди з питань охорони праці з використанням засобів інформації.
Участь у:	розслідуванні нещасних випадків, аварій, що сталися в апараті Міндоходів
	проведенні внутрішнього аудиту охорони праці
	розробленні положень, інструкцій, розділу "Охорона праці" колективного договору, інших нормативних актів з питань охорони (безпеки) праці, що діють у межах апарату Міндоходів
	складанні переліків професій і посад, згідно з якими працівники повинні проходити обов'язкові попередні і періодичні медичні огляди
	організації навчання з питань охорони праці працівників
	роботі комісії з перевірки знань з охорони праці працівників
Контроль за:	вжиттям заходів, визначених програмами, планами та колективним договором і спрямованих на поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, усунення причин виникнення нещасних випадків
	проведенням ідентифікації та декларуванням безпеки об'єктів підвищеної небезпеки
	своєчасним проведенням навчання з питань охорони праці, усіх різновидів інструктажу з охорони праці
	станом запобіжних і захисних пристроїв, вентиляційних систем
	санітарно-гігієнічними і санітарно-побутовими умовами праці працівників згідно з вимогами нормативно-правових актів
	організацією робочих місць працівників відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці
	організацією роботи жінок та інвалідів відповідно до вимог законодавства
	використанням цільових коштів, виділених на виконання комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці та ін.

Джерело: складено автором на основі [34]

Робота служби охорони праці має здійснюватися відповідно до затверджених у встановленому порядку плану роботи та графіків обстежень стану охорони праці в апараті Міндоходів.

Робочі місця працівників служби охорони праці мають розміщуватися в окремому приміщенні, забезпечуватися належною оргтехнікою, технічними засобами зв'язку і бути зручними для приймання відвідувачів.

Служба охорони праці взаємодіє з іншими структурними підрозділами та профспілкою працівників апарату Міндоходів [35].

Вважаємо за доцільне розглянути системну норму вимог щодо чіткого порядку дотримання правил безпеки та охорони праці працівниками митних органів перед початком роботи при проведенні митного огляду залізничного транспорту та вантажів, що ним перевозяться [36].

До початку митного огляду працівник повинен:

- отримати від старшого по зміні завдання з визначенням місця проведення робіт та маршрутів руху;
- з'ясувати у старшого по зміні питання про наявність небезпечних та шкідливих факторів на маршруті та місці проведення робіт;
- отримати у старшого по зміні відомості про рухомий склад та вантажі, що підлягають митному огляду, про наявність у них гострих, кілких та інших небезпечних предметів та шкідливих речовин, що можуть призвести до травмування чи іншого ушкодження здоров'я;
- підготувати необхідний інструмент, технічні засоби контролю, засоби індивідуального захисту, засоби зв'язку, пересвідчитись у їх справності;
- доповісти старшому по зміні про виявлені недоліки з охорони праці та з'ясувати у нього всі незрозумілі питання щодо безпеки проведення митного огляду.

Підготовка до проведення митного огляду небезпечних вантажів проводиться з додержанням додаткових заходів безпеки в залежності від виду

вантажу. Перед проведенням митного огляду в приміщеннях та на площадках необхідно пересвідчитися в наявності первинних засобів пожежогасіння, перевірити чи не пройшов термін придатності вогнегасників, чи є вода та пісок, протипожежний інвентар та ін. Ознайомитися з записами попередньої зміни щодо питань охорони праці в журналі передачі зміни (оперативному журналі).

Починати митний огляд рухомого складу дозволяється тільки при повній його готовності до відправки та в присутності начальника або бригадира поїзда.

Огляд вагонів проводити в присутності провідника. При огляді ручної поклажі та багажу пасажирів через опитування з'ясувати наявність колючих і ріжучих предметів, що можуть призвести до травмування.

Огляд електроприладів та місць, де проходять електромережі, проводиться в присутності провідника або електромеханіка з додержанням вимог електробезпеки. Електрощити повинен відкривати електромеханік або провідник.

При огляді місць, де проходять електромережі, використовувати тільки інвентарні ТЗК, випробувані та перевірені.

Митний огляд локомотивів проводиться тільки в присутності члена локомотивної бригади при зупиненому двигуні і опущеному пантографі:

- під час проведення вантажно-розвантажувальних робіт необхідно знаходитися за межами небезпечної зони;
- під час відкриття вагонів та контейнерів потрібно знаходитися на безпечній відстані (не ближче 5 м) від дверей, що відкриваються;
- використовувати перевірені технічні засоби контролю;
- огляд приладів, які діють як пружинно-виштовхувальні механізми та інших, що можуть призвести до травмування, здійснювати після консультації з працівниками відділу технічних засобів контролю;
- при виявленні хімічних речовин або речовин, схожих на наркотики, не слід їх нюхати чи пробувати на смак;

- якщо виявлено вибухові пристрої, не слід до них доторкатись.

Щоб утиснути травм, не підніматися на площадки вагонів та не зістрибувати з них, коли поїзд рухається, не перескакувати та не переходити з одного вагона в інший, якщо вони не обладнані безпечними переходами, не ховатися під вагони під час дощу або снігу.

Якщо під час митного огляду виявлено небезпечний вантаж, про який раніше не було заявлено, пошкоджену тару з їдкими, отруйними, інфекційними речовинами, то митний огляд необхідно припинити, доповісти старшому по зміні та вжити запобіжних заходів згідно з вказівками технологічних схем митного оформлення вантажів.

Робота припиняється також при землетрусах, підтопленнях, пожежах та інших надзвичайних ситуаціях.

При митному огляді сипучих вантажів, що перевозяться в спеціальних вагонах-хоперах, хоперах-дозаторах тощо, обладнаних пневматичною системою розвантаження, огляд потрібно здійснювати зі спеціально обладнаної площадки (естакади) при відключеній системі розвантажування.

Вимоги безпеки після закінчення роботи:

- відключити обладнання та прилади від електромережі;
- встановити на постійні місця огорожі, дорожні знаки та ін., якщо вони переміщалися під час проведення робіт;
- технічні засоби контролю очистити від забруднення, здати старшому по зміні та прибрати робоче місце;
- зробити запис у журналі передачі зміни чи іншому оперативному документі та доповісти старшому по зміні про стан безпеки праці при проведенні митного огляду протягом зміни;
- здійснити заходи особистої гігієни: помити руки, обличчя а при необхідності, прийняти душ.

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях:

У разі аварії необхідно терміново повідомити старшого по зміні або чергового і здійснити заходи по її локалізації та нерозповсюдженню в залежності від виду аварії та обставин:

- якщо аварія сталася при використанні обладнання, машин, механізмів, агрегатів, то необхідно залишити небезпечну зону і повідомити про це їх власника. Заходи безпеки, усунення аварії та її наслідків здійснює власник обладнання;
- при аваріях, що сталися під час огляду небезпечних речовин, (пошкоджена тара, розлиті або розсипані шкідливі речовини), власник повинен негайно вивезти такий вантаж за межі митної зони та здійснити заходи по усуненню аварії та її наслідків.

При виявленні обрїзу проводів контактної мережі чи лінії електропередач, а також звисання з проводів сторонніх предметів необхідно огородити небезпечне місце та вжити заходів, що виключають можливість наближення людей на відстань ближче 10 м до місця аварії. Повідомити про це чергового по станції, диспетчера або іншу посадову особу станції.

При нещасних випадках або раптових захворюваннях потрібно негайно повідомити старшого по зміні, викликати лікаря, та надати потерпілому першу медичну допомогу.

При пожежах необхідно терміново викликати пожежну команду, повідомити старшого по зміні, гасити пожежу первинними засобами пожежогасіння. Діяти відповідно до інструкцій з пожежної безпеки.

Митний огляд небезпечних вантажів при перетині митного кордону.

Митний огляд можуть проводити тільки ті працівники, які мають відповідну підготовку за фахом, пройшли медичний огляд, інструктаж і навчання з питань охорони праці у встановленому порядку.

Працівники, які проводять митний огляд, повинні знати:

- вимоги чинних нормативних документів з охорони праці (правил, інструкцій, положень, посадових інструкцій, технологічної

документації), що регламентують безпеку проведення митного огляду;

- вимоги правил внутрішнього трудового розпорядку стосовно питань охорони праці;
- наявність небезпечних та шкідливих факторів на маршрутах пересування та в місцях проведення митного огляду, заходи щодо попередження їх негативного впливу на працівників;
- визначені маршрути руху до місця проведення робіт;
- значення попереджувальних, сигнальних знаків та написів, розміток напрямків руху;
- вимоги пожежної безпеки, вміння застосовувати первинні засоби пожежогасіння;
- порядок надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків;
- порядок використання засобів колективного та індивідуального захисту;
- вимоги особистої гігієни [37].

Під час митного огляду застосовувати технічні засоби контролю (ТЗК):

- щупи,
- дзеркала,
- ліхтарі,
- вимірювальні прилади тощо.

ТЗК повинні бути перевірені, їх стан має відповідати вимогам безпеки праці.

Здійснюючи митний огляд небезпечних вантажів необхідно враховувати що вони за своїми хімічними властивостями поділяються на наступні класи, які переважно характеризуються ступенем легко займистості, вибуховості, отруйності, радіоактивності тощо (табл. 2. 7).

Класи небезпечності транспортних вантажів при проведенні митного контролю

Вид класу	Характеристика виду
клас 1	вибухові речовини, які за своїми властивостями можуть вибухати, а також устрої, що містять вибухові речовини і засоби підривання, що призначені для провадження піротехнічного ефекта
клас 2	гази стиснені, зріджені і розчинені під тиском. Загальною небезпечною властивістю речовин даного класу являється швидке збільшення тиску при підвищенні температури, що може визивати ушкодження посудин і привести до вибуху упаковки з газом
клас 3	легкозаймисті рідини, суміші рідин, а також рідини, що містять тверді речовини в розчині або суспензії, які виділяють легкозаймисті пари (що мають температуру спалаху в закритій посудині 61° С і нижче). Основною небезпекою речовин цього класу є здатність виділяти пар, що займається від короткочасної дії джерела запалювання (відкритого вогню, іскри, електричного розряду) і утворюють з повітрям вибухонебезпечні суміші. Пари цих рідин можуть мати наркотичні дії. Більшість рідин і їх пари являються високотоксичними речовинами
клас 4	легкозаймисті тверді речовини, самозаймисті речовини і речовини, що виділяють займисті гази при взаємодії з водою. Речовини і матеріали даного класу здатні легко загорятися від зовнішніх джерел запалювання, при взаємодії з водою або вологою повітря, від спонтанних хімічних реакцій, а також під час нагрівання
клас 5	речовини, що окиснюють і органічні пероксиди. Речовини даного класу виділяють кисень, в результаті чого вони визивають самозаймання горючих речовин, сприяють їх горінню, збільшують інтенсивність пожежі або утворюють з іншими речовинами вибухові суміші
клас 6	отруйні і інфекційні речовини. Речовини даного класу здатні визивати отруєння або захворювання при попаданні усередину, контакту зі шкірою або при вдиханні
клас 7	радіоактивні речовини з питомою активністю більшою 0,002 мкКі/г. Основною небезпекою цих речовин являється їх здатність опромінювати як живі тканини, організми так і матеріали
клас 8	їдкі і (або) корозійні речовини. Основною небезпекою речовини являється їх здатність ушкоджувати живу тканину і діяти руйнівню на різні матеріали
клас 9	Інші небезпечні речовини, що не відносяться до класів 1-8. Для захисту від дії небезпечних та шкідливих факторів необхідно використовувати засоби індивідуального захисту

Джерело: складено автором на основі [37]

Доцільно акцентувати увагу на вимогах безпеки що ставляться до процедур реалізації митного контролю у випадку перетину державного кордону транспортними засобами з небезпечним вантажем, після проведення митного огляду надзвичайно важливо вчинити наступні дії:

1. Після закінчення роботи необхідно відключити від електромережі електроприводи, очистити інструмент, технічні засоби контролю та засоби індивідуального захисту, що використовувалися в роботі.
2. Потрібно здати старшому по зміні технічні засоби контролю, інструмент та прибрати робоче місце.
3. Засоби індивідуального захисту, які використовувалися при огляді небезпечних речовин і мав місце безпосередній контакт з ними здати старшому по зміні для розміщення в спеціально відведеному місці для подальшої їх очистки (термічної обробки, прання, хімчистки).
4. Здійснити заходи особистої гігієни: вимити руки і обличчя з милом, при необхідності прийняти душ.

Поряд з цим бажано не забувати про вимоги безпеки в аварійних ситуаціях:

Ознаками можливих аварійних ситуацій можуть бути: порушення цілісності упаковки небезпечного вантажу;

- порушення герметичності тари небезпечних вантажів, що виділяють легкозаймисті, отруйні, їдкі, корозійні гази або пари;
- проливання шкідливих та небезпечних речовин;
- підвищена температура яка може призвести до ушкодження посудин із стисненим, зрідженим або розчиненим газом і послідуєчим вибухом;
- можливості вибуху самих вибухових речовин.

У разі виникнення (виявлення) аварійної ситуації з небезпечним вантажем необхідно [38]:

- призупинити митний огляд і повідомити про це власника (перевізника) вантажу; повідомити про це керівництво;
- оповістити про подію особовий склад та працюючих поруч; забезпечити евакуацію особового складу в безпечну зону;

- організувати при можливості вивезення небезпечного вантажу у спеціально відведене місце за межами зони митного огляду; організувати допомогу потерпілим та викликати відповідні служби; здійснити можливі заходи по нейтралізації шкідливого впливу та ліквідації аварії;
- доповісти керівництву митного органу про причини надзвичайної ситуації та заходи, яких вжито для її усунення.

Висновки до розділу 2

Отже, митні органи як провідні суб'єкти реалізації митної політики держави уповноважені на проведення значної кількості завдань, належне виконання яких пов'язується з використанням ефективних та дієвих засобів впливу як до громадян і суб'єктів господарювання, так і безпосередньо до працівників митної служби. Адже, тільки за умови раціонального поєднання внутрішньої та зовнішньої митні органи будуть спроможні на високому рівні реалізувати своє призначення. Діяльність митної служби, яка передбачає проведення цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на його об'єкт, втілюється у відповідній формі з використанням специфічних методів. Під формою діяльності митних органів можна мати на увазі об'єктивно відображену, відмінну за своїм набором структурних елементів і стадій діяльність митних органів щодо раціонального та ефективного виконання покладених на них завдань і функцій.

Таким чином, при митному контролі на внутрішній митниці можна виділити додаткові ризики щодо повноти сплати податків і відповідності національним стандартам. Відомо, що ухилення від сплати повної суми податків є найбільш поширеним способом шахрайства, тому на цьому етапі до об'єктів аналізу ризиків можуть входити код і митна вартість товару, країна його походження. Під ризиками щодо відповідності національним стандартам

можна також розуміти ризики стосовно якісних характеристик товару, його маркування і пакування.

Тенденції світової торгівлі до постійних змін у номенклатурі товарів, способах їх переміщення та інших аспектах зовнішньоекономічних операцій змушують формувати систему управління ризиками, спроможну адаптуватися до умов (факторів, показників), які утворюються під час змін умов торгівлі, що, у свою чергу, спонукає до комплектування нового чи зміненого переліку об'єктів аналізу ризиків та, відповідно, до пошуку методів виявлення джерел їх формування.

Також, доцільно акцентувати увагу на вимогах безпеки що ставляться до процедур реалізації митного контролю у випадку перетину державного кордону транспортними засобами з небезпечним вантажем, після проведення митного огляду надзвичайно важливо вчинити наступні дії.

Разом з тим переміщення товару, наприклад між продавцем і покупцем, здійснюється шляхом використання транспортних засобів. Особливості транспортування тим чи іншим видом транспорту регулюються міжнародними угодами, які визначають, окрім процедур переміщення, основні транспортні документи, що підтверджують укладення угоди на таке транспортування. Тому важливим є аналіз експортно-імпотрних операцій.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕТИНІ МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

3.1. Зарубіжний досвід проведення митного контролю транспортних засобів при перетині митного кордону

Транспортний сектор відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, адже розвинена транспортна система є передумовою економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя населення.

Вигідне географічне розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, наявність незамерзаючих чорноморських портів, розгалуженої мережі залізниць, автомобільних доріг створюють усі необхідні передумови для збільшення обсягів транзиту вантажів у напрямках «Північ - Південь» і «Захід - Схід», а також подальшої інтеграції України до транспортної системи «Європа - Азія» [39, с. 7].

Проте сучасна транспортна галузь і досі комплексно не розвивається. Існуюча структура управління транспортно-дорожнім комплексом (ТДК), стан виробничо-технічної бази й технологічний рівень організації перевезень за багатьма параметрами не відповідають зростаючим потребам суспільства та європейським стандартам якості надання транспортних послуг, перешкоджають підвищенню ефективності її функціонування і потребують реформування та модернізації.

Зважаючи на зазначене, важливим є визначення та обґрунтування пріоритетів реформування ТДК, що дасть змогу вивести його на рівень, який би відповідав сучасним вимогам і сприяв подальшій інтеграції до європейської та азійської транспортних систем.

Митний контроль є особливою галуззю митної діяльності, має специфічні форми й методи проведення і, будучи одним із засобів реалізації митної політики держави, не лише забезпечує економічну охорону митних кордонів, а й виступає важливим способом забезпечення законності – обов'язкової умови існування й розвитку правової держави. Особливо це проявляється на сучасному етапі розвитку митної системи, коли вона зустрілася з низкою проблем, пов'язаних, з одного боку, з прагненням держави інтегруватися в європейську спільноту, що вимагає адаптації митного законодавства до загальновизнаних норм і стандартів митної діяльності, а з іншого – з неможливістю ефективно виконувати поставлені завдання за умов дещо нестабільного та недостатньо розвинутого митного законодавства. За цих умов особливої актуальності набуває виявлення основних проблем та напрямів удосконалення організації процедури митного контролю [40, с.40].

Процедура митного контролю в Україні регламентована діючим митним законодавством України. Одним з головних напрямків сучасної митної політики України є вдосконалення процедури митного контролю, яка полягає у впровадженні нових форм та методів проведення митного контролю в Україні.

Митне оформлення товарів та транспортних засобів є вимогою, виконання якої обов'язкове для реалізації права всіх фізичних та юридичних осіб на ввезення в Корею або (та) вивезення з Кореї товарів, транспортних засобів та особистих речей. Тому всі товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон, підлягають митному оформленню.

Метою митного оформлення є засвідчення відомостей, одержаних під час митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон, та оформлення результатів такого контролю, а також статистичного обліку ввезення на митну територію Кореї, вивезення за її межі і транзиту через її територію товарів і транспортних засобів. Здійснюється службовими особами митниці для забезпечення митного контролю та із застосуванням засобів державного регулювання ввезення чи вивезення товарів та інших предметів. При цьому існує виключне право на проведення митного

оформлення тільки посадовим особам митних органів, які діють у межах свої компетенції.

Процедура митного оформлення є суттєвим важелем митно-тарифної, політики, який може стимулювати реалізацію економічних інтересів суб'єктів господарювання у сфері зовнішньоекономічних відносин чи, навпаки, перешкоджати їх реалізації. Ускладнення процедури митного оформлення, збільшення кількості документів при проходженні товарів через митний кордон стає значним протекціоністським бар'єром.

Система митного контролю та митного оформлення є адміністративними заходами, які здійснює держава при регулюванні зовнішньоекономічної діяльності. Ці адміністративні інструменти входять до системи митного управління зовнішньоекономічними зв'язками.

Для отримання або відправлення вантажів за кордон суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен пройти на митниці процедуру акредитації. З цією метою на митницю, що обслуговує район реєстрації підприємства, подаються такі документи [41]:

- облікова картка суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- свідоцтво про державну реєстрацію;
- свідоцтво облстатуправління Мінстатистики про надання підприємству статистичних кодів;
- статут підприємства та його нотаріально завірену копію;
- довідка обслуговуючого банку про відкриття рахунків;
- довідка про декларування валютних цінностей, завірена печатками податкової інспекції та уповноваженого відділення Національного банку.

Комплекс заходів системи митного оформлення можна класифікувати на три групи:

1. Митне оформлення.
2. Юридичне оформлення результатів митного контролю.
3. Ведення статистичного обліку ввезення на митну територію.

Як уже зазначалось, система митного оформлення зовнішньоекономічних відносин є досить важливим інструментом регулювання даної сфери взаємовідносин. З однієї сторони, запровадження даного регулятивного механізму може стимулювати взаємовідносини у сфері міжнародних економічних зв'язків, з іншої — навпаки, є досить серйозною протекціоністською перешкодою для експортерів чи імпортерів. В будь-якій країні дії митних органів в ту чи іншу сторону суттєво впливають на ситуацію на кордоні.

Однією з ключових умов ефективного проведення митного контролю є незалежність та відсторонення митних органів від політики та груп, які представляють економічні інтереси певного кола осіб. Саме ця умова є запорукою прозорого та ефективного проведення митного контролю [42].

Сучасний етап характеризується для України постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням та посиленням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів, зокрема в рамках вступу України до СОТ. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог в національну практику митного регулювання України, зокрема тих норм, що стосуються правового регулювання процедури митного контролю. Сьогодні Україна бере активну участь у міжнародному співробітництві з питань митного контролю, боротьби з порушеннями митних правил та митної справи в цілому [43]. Активна участь держави в роботі міжнародних митних союзів та організацій, дозволяє не тільки спростити процедуру митного контролю, а і привести її до рівня міжнародних стандартів.

Відомо, що сьогодні засоби й технології митного контролю в Україні відстають від сучасних потреб пропускну здатності та світових стандартів контролю товарів. Щороку держава виділяє значні кошти на науково-технічний розвиток митної служби та розбудову митної інфраструктури, але ці заходи не встигають за збільшенням обсягу зовнішньоекономічної діяльності та

винахідливістю деяких суб'єктів зовнішньої торгівлі у розробці схем і засобів уникнення належних розрахунків з державою [44].

Зростання обсягів зовнішньоторговельного обігу висвітлює такі основні проблеми митного контролю [45, с. 110]:

- невідповідність митного контролю сучасним стандартам пропускної спроможності за умов зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту, що посилюється застарілими механізмами пропускання товарів та зумовлює істотні часові втрати на проведення процедури митного контролю;
- неоднорідність форм митного контролю, брак новітніх форм і методів митного контролю;
- відсутність чітко виробленого механізму застосування тих чи інших контрольних заходів залежно від певних параметрів об'єкта контролю;
- значна кількість порушень митних правил під час проведення процедури митного контролю.

Про недосконалість системи митного контролю свідчить також значна частка у загальному обсязі товарообігу товарів, що переміщують контрабандним шляхом, збереження загрозованої ситуації з контрабандою наркотичних засобів та зброї, учинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Зволікання у розв'язанні цих проблем, навіть за умови функціонування десятків створених структурних підрозділів у системі митних органів, ускладнює забезпечення повного та якісного виконання показників надходжень до державного бюджету, підвищення контрольованості міжнародного товарообігу і не сприяє захисту економічних інтересів України.

При формуванні напрямків розвитку матеріально-технічної бази для забезпечення митного контролю враховані наступні завдання [46]:

- будівництво пунктів пропускання через державний кордон;
- реконструкція пунктів пропускання через державний кордон;
- підтримка належного стану об'єктів митної інфраструктури;

- забезпечення посадових осіб митних органів форменим одягом;
- оснащення пунктів пропускання технічними засобами митного контролю;
- оснащення пунктів пропускання засобами обчислювальної техніки, серверним обладнанням, засобами та мережами телекомунікацій, системами захисту інформації;
- оснащення пунктів пропускання автотранспортними засобами.

Задля розбудови і реконструкції пунктів пропускання; придбання сучасних технічних засобів контролю, комунікацій та транспорту; розвитку митної інфраструктури, а також реалізації програми «Електронна митниця» Держмитслужба залучає технічну допомогу з боку іноземних держав (Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, Канада, Польща тощо).

Належна організація митного контролю є одним з головних пріоритетів діяльності Державної митної служби України. На нашу думку, саме ефективна організація та розподіл функцій при здійсненні митного контролю є запорукою забезпечення захисту митного кордону України. На даний час діяльність митних органів щодо вдосконалення організації митного контролю концентрується на першочерговій необхідності забезпечення належного рівня та ефективності проведення державного контролю в пунктах пропускання через державний кордон.

Варто відзначити, що напрями організації митного контролю повинні забезпечувати постійний розвиток засобів нормативного регулювання механізмів контролю та вдосконалення самої процедури проведення митного контролю в Україні. Визначена мета досягається шляхом детального аналізу не тільки діючого митного законодавства, а і за допомогою узагальнення практики проведення митного контролю та світового досвіду митного регулювання.

Враховуючи актуальність і важливість удосконалення форм контролю у зовнішньоекономічній діяльності, його необхідно переводити у площину інформаційно-аналітичних досліджень та підтримувати становлення й подальший розвиток такої форми митного контролю, як митний аудит. Одним з

найважливіших контрольних складових у діяльності митних органів повинен стати аналіз ризиків та управління на його основі [47].

Митний контроль в усьому світовому просторі слугує для захисту економічних інтересів держави. Проте застосування у системі митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності спрощеного митного контролю несе певний ризик стосовно товарів, що переміщуються через митний кордон.

Всесвітня митна організація визначає систему аналізу й оцінки ризиків у митному регулюванні ЗЕД як комплекс заходів, спрямованих на забезпечення митних органів необхідною інформацією щодо аналізу й оцінки ризиків, які існують при митному оформленні вантажів, які переміщуються через митний кордон [48].

Завданням митної служби у разі впровадження системи аналізу ризиків повинно бути:

- 1) визначення допустимого рівня ризику;
- 2) визначення обсягів контролю, які митна служба повинна здійснювати з ціллю забезпечення дотримання законодавства у сфері державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) розроблення відповідних методів контролю, які необхідно застосовувати у разі ознак наявності допустимого рівня ризику [49].

Митний контроль повинен здійснюватись не тотально (застосовуючись до всього обсягу товарів, що переміщуються через митний кордон країни), і не вибірково (застосовуючи випадкові (суб'єктивні) критерії, які певною мірою сприяють швидкому досягненню цілей і прогнозів), а використовуючи нові інтелектуальні підходи – оцінюючи ризики, що можуть мати місце у ході митного контролю та митного оформлення товарів.

Враховуючи сучасні тенденції й умови правового регулювання митного контролю та митного оформлення, пріоритетами у цій сфері мають стати:

- підвищення рівня захисту національних інтересів держави за допомогою інструментів митної політики з одночасним збалансованим упровадженням міжнародних вимог та стандартів;

- спрощення митних процедур за рахунок покращення системи управління ризиками, що дасть змогу зосередитися на ідентифікації й інспектуванні високоризикованих вантажів;
- створення максимально сприятливого середовища для учасників ЗЕД за рахунок уніфікації митних процедур з ціллю активізації проведення ними експортно-імпортних операцій;
- підвищення ефективності оперативного виявлення та протидії негативним явищам у зовнішній торгівлі, які є потенційними загрозами безпеці й інтересам держави [50].

Враховуючи висвітлені вище проблеми та пріоритети проведення процедури митного контролю, доцільно виділити такі основні напрямки удосконалення процедури митного контролю:

- запровадити проведення економічно правових експертиз законодавчих актів з питань митної справи , особливо тих , які стосуються процедури митного контролю;
- підвищити рівень захисту національних інтересів держави за допомогою інструментів митної політики з одночасним збалансованим введенням міжнародних вимог і стандартів ;
- поліпшити технічне оснащення пунктів пропуску через державний кордон України засобами об'єктивного контролю (великотоннажними вагами , сканерами , рентгенівськими установками , системами зчитування номерів , відеоспостереження та іншими інноваційними технологічними засобами митного контролю) для спрощення митних процедур , що дозволить інтегруватися з вимогами СОТ ;
- облаштувати всі пункти пропуску через державний кордон України відповідної єдиною інформаційною системою ;
- створити єдину систему використання попередньої інформації відповідно до положень Рекомендацій з інформаційних технологій Кіотської конвенції та рекомендацій з інтегрованого управління

ланцюгом поставок товарів Всесвітньої митної організації з метою оперативного виявлення потенційно небезпечних вантажів та запобігання наслідків ввезення недоброякісної , екологічно , санітарно - і іншої небезпечної продукції ще на початковій стадії руху;

- розширити застосування системи управління ризиками , об'єднає індикатори ризику , розроблені в рамках діяльності митних та прикордонних органів , а також забезпечити відповідність цієї системи на оперативному рівні рамкових стандартам безпеки та спрощення світової торгівлі СОТ ;
- забезпечити єдині стандарти обміну даними на міжвідомчому рівні між українськими правоохоронними та іншими відповідальними органами, які здійснюють моніторинг і контроль зовнішньоекономічних операцій , а також володіють оперативною інформацією;
- забезпечити умови для більш широкого застосування принципів постаудитконтролю у здійсненні митного контролю та поступового відходу від практики стовідсоткового фізичного огляду товарів ;
- підвищити ефективність оперативного виявлення та протидії негативним явищам у зовнішній торгівлі , які є потенційними загрозами безпеці та інтересам держави;
- забезпечити слідчі підрозділи ГТС України висококваліфікованими кадрами , що дозволить краще організувати роботу при виявленні порушень митних правил при проведенні процедури митного контролю .

Можна стверджувати, що ефективне проведення митного контролю є одним з головних завдань, які покладені на митні органи України. Ефективний митний контроль – це особливість сучасної митної служби. Він залежить від професійно організованого контролю, ґрунтованого на ефективній співпраці й

обміні інформацією між різними митними союзами, а також від стратегії управління ризиками щодо дієвого використання доступних ресурсів.

Впроваджуючи нові технології у систему митного контролю, держава тим самим звільняє суспільство і зовнішню торгівлю від надмірного бюрократичного втручання контролюючих органів і сприяє кращому використанню ресурсів митних органів. Вони можуть бути використані шляхом застосування новітніх технологій інформаційного митного контролю на основі системи аналізу ризикових ситуацій, централізованого митного оформлення і широкого впровадження пост-аудит контролю.

Відзначимо також вагомість митного контролю для забезпечення економічної безпеки держави, бо саме на цьому етапі проведення митної справи відбувається не тільки перевірка всіх вантажних документів, а й фактичне встановлення кількісних та якісних показників товарів, які переміщують через митний кордон України.

Таким чином, на основі аналізу виявлених проблем організації процедури митного контролю та враховуючи сформульовані шляхи удосконалення цієї процедури, можна досягти значних зрушень при реформуванні процесів митно-тарифного регулювання. Зокрема перспективним є спрощення процедур митного контролю, зменшення випадків порушень митних правил під час перетину митного кордону, що в свою чергу прискорить інтеграцію України у світове економічне товариство та відіграє вагому роль у наповненні Державного бюджету України.

3.2. Орієнтири вдосконалення та модернізації митного контролю та митного оформлення транспортних засобів під час перетину митного кордону

Митний контроль товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, передбачає безпосереднє проведення заходів, спрямованих на перевірку відповідності реальної кількості товарів зазначеній у

товаросупровідних документах, задекларованої митної вартості – реальній митній вартості, й інші контрольні дії, виконання яких за загальним правилом є умовою пропускання товарів, предметів, транспортних засобів через митний кордон держави.

В основному кодифікованому акті в галузі митної справи визначення митного контролю наведено у вузькому розумінні, якому відповідають певні форми, методи, функції та мета його проведення. Тому доцільно, на наш погляд, нормативно закріпити це положення й сформулювати поняття митного контролю так: митний контроль – це комплекс перевірочних заходів, здійснюваних митними органами в межах своєї компетенції на засадах вибіркості, з ціллю забезпечення дотримання норм нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку.

Отже, заходи організаційного й матеріально-технічного характеру, спрямовані на забезпечення законності й дисципліни учасників митних правовідносин виносяться за рамки вузьконормативного визначення митного контролю як діяльності, виконуваної безпосередньо в пунктах пропускання через митний кордон або в інших нормативно визначених місцях. Ми беремо до уваги й те, що унормуванню підлягає принцип вибіркості митного контролю, реалізація якого дасть можливість «...поступово перейти до проведення контрольних операцій на рівні практики роботи органів ... митного контролю Європейського Союзу».

Окремо варто відзначити, що недостатнє правове регулювання відносин у сфері митної справи, особливо щодо регламентації проведення митного контролю, може створити доволі складну соціально - політичну та економічну ситуацію в державі [51, с. 89]. Так, просто необхідне введення системності в правовій регламентації митного контролю. Для цього, зокрема, необхідно, щоб всі поточні правові регламенти (технологічні схеми, інструкції, положення тощо), які визначають організацію і проведення митного контролю

, цілком відповідали законодавчим актам як базовим регуляторам діяльності кожного контролюючого митного органу.

Незважаючи на вже існуючі здобутки у сфері проведення митного контролю , цілком очевидно залишається необхідність подальшого розвитку митного контролю в Україні в напрямку гармонізації та уніфікації з прийнятими у світі нормами і практикою. Митне законодавство України активно сприймає і застосовує світової митно - правовий досвід , а міжнародне співробітництво позитивно впливає на зміст і функціонування українського митного законодавства . Даний процес проявляється і впливає на розвиток і вдосконалення проведення митних формальностей в цілому.

Аналізуючи практику діяльності митних органів, що здійснюють адміністративно - юрисдикційну діяльність у сфері митної справи , доходимо висновку , що пропозиції , які виробляються у процесі аналізу результатів митного контролю , суттєво впливають на якість правових норм , сприяють усуненню прогалин у законодавстві та вдосконалення механізму правового регулювання у галузі митної справи в цілому [52 , с. 60] .

На жаль , на сьогодні процедури проведення митного контролю є найменш унормована частиною механізму проведення митних формальностей. У митному законодавстві та митної практиці процедурам проведення митного контролю не приділяється належна увага , безпідставно вважається , що їх чітке визначення і закріплення в правових приписах не має істотного значення. Це обумовлено відсутністю належних теоретичних напрацювань і нормативно - визначених загальних процедур митного контролю та їх виділення. Такий підхід слід вважати помилковим. Ретельна регламентація процедур митного контролю має не менш важливе значення , ніж інші процедури , хоча і вони в основному належним чином не регламентовані у відповідних правових актах.

Однак , незважаючи на набуття чинності з 1 червня 2012 Митним кодексом України , ситуація в області митного контролю та митного оформлення залишається непростюю [7] . Кількість нормативно - правових актів , що регулюють митну справу , не говорить на користь якості регулювання

правовідносин , що виникають у цій сфері. Недосконалість системи митного законодавства позначається на всій системі національного законодавства та розвитку митного права .

За результатами аналізу законодавчої , нормативно - правової бази України з питання регулювання та контролю зовнішньоторговельних операцій та практики роботи митних і податкових органів визначено, що сьогодні в відсутній один з основних складових контролю - система ефективного та результативного контролю за зовнішньоекономічними товарами після їх випуску у вільний обіг [53 , с. 138] . Як наслідок , митні органи зосереджені на безпосередній роботі з вантажем поки він знаходиться під митним контролем , що вимагає значно більших зусиль та ресурсів і менш ефективним , ніж система управління ризиками і пост -аудит .

Саме тому одним з головних завдань митних органів України на найближчу перспективу визначено створення митної служби європейського зразка , перехід на міжнародні принципи проведення митного контролю . У сучасних умовах розвитку економіки митна служба України повинна орієнтуватися на співпрацю з учасниками зовнішньої торгівлі з метою вдосконалення митного контролю шляхом спрощення та гармонізації відповідних процедур для забезпечення прозорості , послідовності , логічності та прогнозованості діяльності суб'єктів ЗЕД .

На сьогоднішній день митною службою України здійснюються ефективні кроки на шляху наближення вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів . Україна підписала безліч міжнародних двосторонніх і багатосторонніх договорів з метою реформування вітчизняного законодавства .

Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, який вступив в дію з 01.06.2012 р. Він спрямований на приведення митного законодавства України у відповідність до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, Конвенції про тимчасове ввезення, а також імплементацію у

національне законодавство Рамкових стандартів безпеки Всесвітньої митної організації та реформування митної служби України.

Одним із пріоритетних напрямків вдосконалення процедур митного контролю є повномасштабне впровадження електронного декларування.

Електронне декларування – це комплексне поняття, що включає декларування товарів і транспортних засобів шляхом подання електронної ВМД та інших електронних документів (у тому числі дозвільного характеру), проведення митного контролю та оформлення цих товарів [54, с. 10].

Однією із найважливіших проблем, з якою стикнулись митні органи при запровадженні електронного декларування, є законодавча неврегульованість діяльності різних органів влади. Впровадження електронних технологій повинно носити міжвідомчий характер. Важко забезпечити ефективне функціонування такої системи лише в одній структурі, оскільки державні органи взаємодіють між собою. Відсталість одних сфер стримує використання сучасних технологій та динамічний розвиток інших сфер.

Ще одним шляхом вдосконалення процедур митного контролю, поряд із електронним декларуванням, є спрощення процедур, необхідних для митного оформлення.

Скорочення переліку документів, необхідних для митного контролю, означає можливість виведення їх за межі митного оформлення. Тобто документи, необхідні для реалізації імпортованої продукції на території України, суб'єкт ЗЕД може отримати після завершення митного оформлення товарів. Результатом таких дій повинно стати прискорення митних процедур.

Усе більш відчутним стає відставання митного контролю від сучасних потреб пропускну здатності та світових стандартів контролю товару. З досвіду митних систем розвинених країн можна констатувати, що дієвим чинником вирішення вітчизняних проблем в сфері митного контролю є перенесення поглибленого митного контролю на етап “після випуску товарів”, що дозволяє застосувати спрощений метод митного контролю і відповідає Кіотській конвенції про гармонізацію митних процедур [55].

З ціллю сприяння зовнішній торгівлі та збільшенню товарообігу митні органи спрощують процедури митного контролю при митному оформленні на кордоні. Проте така оптимізація митних процедур не повинна здійснюватись за рахунок обмеження контрольних заходів. Тому зростає роль пост-аудиту в діяльності митних органів [56, с.303]

Відповідно до Кіотської конвенції, митний аудит – це форма митного контролю, яка здійснюється митними органами для перевірки правильності та достовірності даних, вказаних в митних деклараціях, шляхом вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом [55].

Слід акцентувати увагу на тому, що Всесвітня митна організація визначає митний пост-аудит як процес, що дозволяє працівникам митних органів проводити контроль за достовірністю даних митних декларацій шляхом перевірки книг, записів, бізнес-систем, комерційних даних фізичних осіб/фірм, задіяних у міжнародній торгівлі [57]. З одного боку він дозволяє впоратися зі зростаючим об'ємом переміщень товарів, з іншої - створює сприятливі умови для учасників зовнішньої торгівлі.

В Україні інструментом реалізації форми митного контролю на основі пост-аудиту є документальна перевірка. У чинному Митному кодексі України визначено регламент проведення документальних перевірок митними органами. Зазначається, що документальна перевірка – це комплекс заходів, за допомогою яких митні органи переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (пересилання) товарів на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України або за межі території вільної митної зони, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів [7].

Митні органи мають право здійснювати митний контроль шляхом проведення документальних виїзних (планових або позапланових) та

документальних невиїзних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи щодо:

- 1) правильності визначення бази оподаткування, своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;
- 2) обґрунтованості та законності надання (отримання) пільг і звільнення від оподаткування;
- 3) правильності класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, щодо яких проведено митне оформлення;
- 4) відповідності фактичного використання переміщених через митний кордон України товарів заявленій меті такого переміщення та/або відповідності фінансових і бухгалтерських документів, звітів, договорів (контрактів), калькуляцій, інших документів підприємства, що перевіряється, інформації, зазначеній у митній декларації, декларації митної вартості, за якими проведено митне оформлення товарів у відповідному митному режимі;
- 5) законності переміщення товарів через митний кордон України, у тому числі ввезення товарів на територію вільної митної зони або їх вивезення з цієї території [7].

Проведення перевірок фінансово - господарської діяльності суб'єктів ЗЕД здатне створити основу для забезпечення ефективного розвитку системи митного аудиту в митній справі України . Його можна розцінити як ще один крок України назустріч міжнародним стандартам безпеки , вдосконаленню системи інформації , необхідної для митного контролю та застосування сучасних технологій у галузі митної справи [58 , С. 8-9] .

Впровадження системи митного пост -аудиту має забезпечити реалізацію концепції добровільного дотримання суб'єктами ЗЕД нормативно - правової бази [59 , С. 121] . Крім того , розвинена система митного пост -аудиту займає важливе місце при застосуванні системи управління ризиками .

Згідно з чинним Митним кодексом України , управління ризиками - це робота митних органів з аналізу ризиків , виявлення та оцінки ризиків ,

розробки та практичної реалізації заходів , спрямованих на мінімізацію ризиків , оцінки ефективності та контролю застосування цих заходів . Під ризиком розуміється ймовірність недотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи [7] .

Впровадження системи всеосяжної інформації про учасників ЗЕД , цінову інформацію на товарних ринках , відомостей про відправника та одержувача товарів , маршрут , введені заходи тарифного , нетарифного регулювання , а також будь-які порушення законодавства , дозволяє митним адміністраціям визначити сфери ризикових операцій , відокремити їх від операцій з низьким рівнем ризику і втручатися тільки в тих випадках , коли ризики високі [60 , С. 199] . Основний мета використання системи управління ризиками - це забезпечення якісної вибіркової митного контролю , прискорення митного оформлення товарів і транспортних засобів для сумлінних підприємств і зосередження уваги на суб'єктах ЗЕД , що представляють ризик повноти проведення митного контролю [61 , С. 113] .

Прагматичні особливості свідчать про те , що при одночасному вдосконаленні національного та міжнародного законодавства, що регулює зовнішньоекономічну діяльність , удосконалюються і схеми виробництва зовнішньоекономічних операцій , оптимізуються логістичні цикли , міжнародні маршрути , змінюється структура товарообігу .

У вантажних митних комплексах (ВМК) , автопортах , автотерміналах передбачено наявність і функціонування :

- системи електронного обліку перепусток для транспортних засобів , що переміщуються по території ВМК , і безперешкодний доступ до цієї системи посадових осіб митних органів ;
- контрольно - пропускної системи на в'їзді та виїзді з ВМК , до якої входять засоби автоматичного зчитування реєстраційних номерних знаків транспортних засобів та електронні ваги з функцією автоматичного внесення інформації про реєстраційний номер

транспортного засобу та його загальну вагу до системи електронного обліку ;

- контрольно - пропускної системи з метою запобігання несанкціонованого доступу на територію комплексу [62 , С. 10] .

Таким чином , введення єдиного порядку функціонування в ВМК , автопортах , автотерміналах системи електронного обліку товарів і транспортних засобів дозволить мінімізувати несанкціонованого вилучення з території таких об'єктів товарів і транспортних засобів.

Поряд з цим, вже сьогодні органами доходів і зборів України розроблено проект наказу Міністерства доходів і зборів України «Про затвердження Граничних часових нормативів проведення контролю посадовими особами контролюючих органів, які здійснюють свої функції у пунктах пропускання через державний кордон України» [63], що націлений на підвищення ефективності митного контролю в галузі моніторингу переміщення транспортних засобів через державний кордон України. Зокрема Прийняття проекту наказу дасть можливість забезпечити вибірковість контролю товарів і транспортних засобів у пунктах пропускання через державний кордон України, створити сприятливі умови для прискорення пасажиропотоку та товарообігу через державний (митний) кордон України, підвищити відповідальність посадових осіб контролюючих органів, які здійснюють свої функції у пунктах пропускання через державний кордон України, за безпідставне затримання та створення штучних перешкод при перетині особами, товарами і транспортними засобами комерційного призначення державного кордону України (Додаток А).

Очікуваним результатом прийняття зазначеного акта поряд з відображеними у табл. 3.1 можна вважати наступні:

- встановлення єдиних Граничних часових нормативів проведення контролю посадовими особами контролюючих органів, які здійснюють свої функції у пунктах пропускання через державний кордон України;
- забезпечення контролю за їх дотриманням посадовими особами

контролюючих органів, які здійснюють свої функції у пунктах пропускання через державний кордон України;

- підвищення відповідальності таких посадових осіб за безпідставне затримання та створення штучних перешкод при перетині особами, товарами і транспортними засобами державного кордону України;
- забезпечення вибіркової митного контролю товарів і транспортних засобів у пунктах пропускання через державний кордон;
- створення сприятливих умов для прискорення пасажиропотоку та товарообігу через державний (митний) кордон України.

Таблиця 3.1

Очікувані ефекти в сфері модернізації митного контролю у пунктах пропускання через державний кордон України

Сфера впливу	Вигоди	Витрати
Держава	Формування позитивного іміджу держави (в тому числі й як транзитної) шляхом створення додаткових сприятливих умов для прискорення пасажиропотоку та товарообігу через державний (митний) кордон України.	Додаткових видатків з державного бюджету у зв'язку з прийняттям регуляторного акта не передбачається.
Громадяни	Прискорення пропускання осіб, товарів та транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються особами, через митний кордон України шляхом зменшення часу, необхідного для проведення передбачених законодавством різновидів контролю в пунктах пропускання. Зменшення впливу людського фактору на прийняття рішення щодо пропускання товарів та транспортних засобів через митний кордон України.	Витрат у зв'язку з прийняттям регуляторного акта не передбачається.
Суб'єкти підприємницької діяльності	Прискорення пропускання товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України шляхом зменшення часу, необхідного для проведення передбачених законодавством різновидів контролю в пунктах пропускання. Зменшення впливу людського фактору на прийняття рішення щодо пропускання товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний	Витрат у зв'язку з прийняттям регуляторного акта не передбачається.

Джерело: складено автором на основі [64]

Також зазначимо, що виходячи з мети державного регулювання для відстеження результативності акта обрано такі показники:

- розмір надходжень до державного та місцевого бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних з дією акта. Надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів у зв'язку з реалізацією акта не передбачається;
- кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта. Дія регуляторного акта не поширюватиметься на суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб;
- розмір коштів і час, що витратиметься суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта. Суб'єктами господарювання та/або фізичними особами кошти та час не витратимуться;
- рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб стосовно основних положень регуляторного акта. Рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб – середній [64].

Реалізація проекту наказу не потребує витрат з державного бюджету.

Прийняття регуляторного акту відповідатиме реалізації єдиної державної податкової, державної митної політики.

Висновки до розділу 3

Таким чином, транспортний сектор відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, адже розвинена транспортна система є передумовою економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя населення.

Однак, вигідне географічне розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, наявність незамерзаючих чорноморських портів, розгалуженої мережі залізниць, автомобільних доріг створюють усі необхідні передумови для збільшення обсягів транзиту вантажів.

Отже, митними органами України здійснюються певні заходи щодо наближення вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів. Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, відповідно до якого, вагомим засобом до спрощення взаємовідносин між суб'єктами ЗЕД та митними органами України є наведений конкретний список документів та відомостей, необхідних до подання для проведення митного контролю, а також перелік форм митного контролю.

Пріоритетними напрямками вдосконалення процедур митного контролю є повномасштабне впровадження процедур електронного декларування, спрощення процедур митного контролю, розвиток системи митного пост-аудиту, формування ефективних моделей управління митними ризиками, вдосконалення діяльності вантажних митних комплексів, автопортів, автотерміналів.

Відзначимо також вагомість митного контролю для забезпечення економічної безпеки держави, бо саме на цьому етапі проведення митної справи відбувається не тільки перевірка всіх вантажних документів, а й фактичне встановлення кількісних та якісних показників товарів, які переміщують через митний кордон України.

Таким чином, на основі аналізу виявлених проблем організації процедури митного контролю та враховуючи сформульовані шляхи удосконалення цієї процедури, можна досягти значних зрушень при реформуванні процесів митно-тарифного регулювання. Зокрема перспективним є спрощення процедур митного контролю, зменшення випадків порушень митних правил під час перетину митного кордону, що в свою чергу прискорить інтеграцію України у

світове економічне товариство та відіграє вагомую роль у наповненні Державного бюджету України.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день митний контроль виступає одним із основних різновидів державного контролю, адже постійне зростання зовнішньої торгівлі та міжнародних зв'язків зумовлює необхідність посилення контролю на кордоні держави. Система митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності спрямована на забезпечення дотримання митно-тарифних і нетарифних заходів, які держава застосовує для захисту життя і здоров'я населення, довкілля, тваринного і рослинного світу, а також у цілях захисту її економічних інтересів.

Згідно з Митним кодексом України, митний контроль – це комплекс заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з ціллю забезпечення додержання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України.

Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, який вступив в дію з 01 червня 2012 р. Він спрямований на приведення митного законодавства України у відповідність до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, Конвенції про тимчасове ввезення, а також імплементацію у національне законодавство Рамкових стандартів безпеки Всесвітньої митної організації та реформування митної служби України.

Найбільшими нововведеннями Митного кодексу є впровадження нового суб'єкта ЗЕД – уповноваженого економічного оператора, можливість прийняття попередніх рішень митними органами, можливість проведення декларування у будь-якому митному органі, врегулювання порядку проведення перевірок митною службою.

Митні органи як провідні суб'єкти реалізації митної політики держави уповноважені на проведення значної кількості завдань, належне виконання

яких пов'язується з використанням ефективних та дієвих засобів впливу як до громадян і суб'єктів господарювання, так і безпосередньо до працівників митної служби. Адже, тільки за умови раціонального поєднання внутрішньої та зовнішньої митні органи будуть спроможні на високому рівні реалізувати своє призначення.

Діяльність митних органів, яка передбачає проведення цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на його об'єкт, втілюється у відповідній формі з використанням специфічних методів.

Під формою діяльності митних органів можна мати на увазі об'єктивно відображену, відмінну за своїм набором структурних елементів і стадій діяльність митних органів щодо раціонального та ефективного виконання покладених на них завдань і функцій.

Таким чином, при митному контролі на внутрішній митниці можна виділити додаткові ризики щодо повноти сплати податків і відповідності національним стандартам. Відомо, що ухилення від сплати повної суми податків є найбільш поширеним способом шахрайства, тому на цьому етапі до об'єктів аналізу ризиків можуть входити код і митна вартість товару, країна його походження. Під ризиками щодо відповідності національним стандартам можна також розуміти ризики стосовно якісних характеристик товару, його маркування і пакування.

Тенденції світової торгівлі до постійних змін у номенклатурі товарів, способах їх переміщення та інших аспектах зовнішньоекономічних операцій змушують формувати систему управління ризиками, спроможну адаптуватися до умов (факторів, показників), які утворюються під час змін умов торгівлі, що, у свою чергу, спонукає до комплектування нового чи зміненого переліку об'єктів аналізу ризиків та, відповідно, до пошуку методів виявлення джерел їх формування.

Також, доцільно акцентувати увагу на вимогах безпеки що ставляться до процедур реалізації митного контролю у випадку перетину державного кордону

транспортними засобами з небезпечним вантажем, після проведення митного огляду надзвичайно важливо вчинити наступні дії.

Таким чином, транспортний сектор відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, адже розвинена транспортна система є передумовою економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя населення.

Однак, вигідне географічне розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, наявність незамерзаючих чорноморських портів, розгалуженої мережі залізниць, автомобільних доріг створюють усі необхідні передумови для збільшення обсягів транзиту вантажів.

Отже, митними органами України здійснюються певні заходи щодо наближення вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів. Одним із останніх кроків вдосконалення митного законодавства в Україні стало прийняття нової редакції Митного кодексу України, відповідно до якого, вагомим засобом до спрощення взаємовідносин між суб'єктами ЗЕД та митними органами України є наведений конкретний список документів та відомостей, необхідних до подання для проведення митного контролю, а також перелік форм митного контролю.

Пріоритетними напрямками вдосконалення процедур митного контролю є повномасштабне впровадження процедур електронного декларування, спрощення процедур митного контролю, розвиток системи митного пост-аудиту, формування ефективних моделей управління митними ризиками, вдосконалення діяльності вантажних митних комплексів, автопортів, автотерміналів.

Відзначимо також вагомість митного контролю для забезпечення економічної безпеки держави, бо саме на цьому етапі проведення митної справи відбувається не тільки перевірка всіх вантажних документів, а й фактичне встановлення кількісних та якісних показників товарів, які переміщують через митний кордон України.

Таким чином, на основі аналізу виявлених проблем організації процедури митного контролю та враховуючи сформульовані шляхи удосконалення цієї процедури, можна досягти значних зрушень при реформуванні процесів митно-тарифного регулювання. Зокрема перспективним є спрощення процедур митного контролю, зменшення випадків порушень митних правил під час перетину митного кордону, що в свою чергу прискорить інтеграцію України у світове економічне товариство та відіграє вагомую роль у наповненні Державного бюджету України.